د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

...حا... کال: ۱۳۹۰هـ ش

Ketabton.com

...پــورې اړه
...که منعه دی.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب د تألیف، ځېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

– د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت آمر.
– مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

– د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د ځېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون

– پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو دیپارټمنت استاد.

علومو اکاډمي

– سر ځېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

۱.دوکتور احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
۲.د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.
۳.فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.
۴.د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارتمنټ آمر.
۵.د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ غړی اود دې کتاب ایډیټ کوونکی.
٦.سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمټ ادیتور.

انځورگران:

نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

عزیزالله د استقلال لیسې ښوونکی.

د محتویاتو، دینی، فرهنگي او سیاسي برخو د ځېړنې او کره کتنې کمېټې:

– ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
– دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د ځېړنې او تدقیق د څارنې کمېټه:

– دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
– دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
– د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

ketabton.com - The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځیدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

ketabton.com - The Digital Library

لړلیک

سرلیک	مخ
حمد	۱
حضرت عثمان رضی الله عنه	۳
غړ پوهنه	۵
مېلمه پالنه	۷
مترادفې کلمې	۹
غوره وېناوې	۱۱
بي بي عایشه رضی الله عنها	۱۳
متضادې کلمې	۱۵
معیوب هلک	۱۷
ملي یووالی	۱۹
متشابه کلمې	۲۱
ملګري ملتونه	۲۳
متلونه	۲۵
څپه (هجا یا سېلاب)	۲۷
بشر دوستي	۲۹
آزادي	۳۱
دنومونو جوړښت (ساده نوم)	۳۳
ګیدړه	۳۵
مرکب نوم	۳۷
اشر (ګډ کار)	۳۹
دکونړ سیند	۴۱
مشتق نوم	۴۳
موزیم	۴۵
دبست کلا	۴۷

دپښتو ژبې توري	٤٩
الوتکه	٥١
د کلام برخې (نوم)	٥٣
ټلویزیون	٥٥
دماین خطرونه	٥٧
دټپ ترل	٥٩
دنشه يي توکو زيانونه	٦١
دچینې غاړه	٦٣
خاص نوم	٦٥
ګل پاچا الفت	٦٧
عام نوم	٦٩
لمريز نظام	٧١
ابن سينا	٧٣
دوني ريښې	٧٥
چاپېريال يا محيط	٧٧
دمفرد او جمع نوم (مفردنوم)	٧٩
کولالي	٨١
نيوټن	٨٥
دجمع نوم	٨٧
شيدي پلورونکی	٨٩
صفت	٩١
مزارشريف اوبلخ	٩٣
د نوم اوصفت ترمنځ اړيکې	٩٥

ketabton.com - The Digital Library

لومړی لوست

حمد

موخه: دمتن لوستل ، ليکل ، د حمد په اړه معلومات ورکول او په شعر کې د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې په حمد کې د چا صفت او ستاينه کېږي؟
- تاسې دلو ی خدای (جل جلاله) د قدرت د نښونښانو بېلګې وواېئ؟

په نامه د هغه خدای مې دا بيان دی
چې يو نوم يې په نومو نوکې سبحان دی
هم پادشاه دی د جملـه وو پادشاهانو
هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې وهر چاوته مشکل دی
هغه کار واړه وده وته آسان دی
څوک آفتاب شي پر آسمان را خپـژولی
ده آفتاب را خپژولی پر آسمان دی
څوک دلمر پر مخ حجاب شي غوړولی
ده پټ کړی لمر په ابر کې پنهان دی

(عبدالرحمن بابا)

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې دلوست په اړه څو پو ښتنې وکړي.
- ښوونکی دې نظم په لوړ اواز ولولي .
- ښوونکی دې د نظم مطلب په ساده ژبه په نثر واړوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو معنی له یاده پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

- سبحان پاک
- سلطان
- حجاب
- ابر

۲. په لاندې کلمو کې عام او خاص نومونه وښیئ.

- کابل خاص
- ښوونکی
- کتاب
- خدای (جل جلاله)

دلوستل شوي نظم اصلي مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

۳. دلاندې بیت مفهوم څه شی دی په خپلو کتابچوکې یې ولیکئ.

هغه کار چې وهرچاوته مشکل دی   هغه کار واړه و ده وته آسان دی

ارزونه:

- آیا زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- دحمد په اړه خبرې کولی شي؟
- لوستل شوی شعر په نثر اړولی شي؟
- آیا زده کوونکي د کلمو مترادف شکل له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلوی خدای (جل جلاله) دقدرت دنښو نښانو په اړه څو جملې ولیکي.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دويم لوست

حضرت عثمان (رضی الله عنه)

موخه: دمتن لوستل، ليکل د حضرت عثمان (رضی الله عنه) پېژندنه او په متن کې دنومونو زده کول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- ويلی شئ چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) څوک و؟
- حضرت عثمان (رضی الله عنه) زموږ د پيغمبر (صلی الله عليه وسلم) څووم يار دی؟

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) دريم يار دی، د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) له پيدا ايښت څخه پنځه کاله وروسته زېږېدلی دی د پلار نوم يې عفان و. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دين مشرف شو. د تقوا او حيا خاوندو. له ليک او لوست سره يې مينه درلوده، همدا راز يې په سخاوت کې شهرت درلود کله چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) د اسلام په مبارک دين مشرف شو نو قرآن کريم يې په ياد زده کړ چې د هغه په پوهه کې يې لازياتوالی راوست او د ده د خلافت په موده کې قرآن کريم په يوه مصحف کې را ټول شو.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) پرته له خلافت څخه سودا ګري هم کوله او له دې لارې څخه يې زياته حلاله شتمني پيدا کړه او خپله شتمني يې د اسلام دمبارک دين په لاره کې لګوله. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت عمر (رضی الله عنه) له شهادت څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټا کل شو.

د خلافت په دوره کې يې ډېر فتوحات کړي او خلک يې د اسلام سپېڅلي دين ته را بللي دي او دده مبارک د خلافت په وخت کې افغانستان ته هم د اسلام سپېڅلی دين راورسېد.

دولس ورځي کمې دولس کاله يې خلافت وکړ او په پای کې د باغيانو او اسلام د دښمنانو له لاسه په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې د قرآن کريم تلاوت يې کاوه.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن مطلب له زده کوونکو څخه وپوښتي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

- تقوا	پرهېزګاري
- سخاوت	ځوانمردي، ورکړه
- خلافت	استازیتوب، نیابت
- مصحف	دقرآن کریم کتاب
- شتمني	دارايي

۲. لاندې جملې ولولئ او نومونه په کې ونښيئ! بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو .

۳. په لاندې جملو کې د ربط توري و ښيئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

- د تقوا او حیا خاوند و.
- همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود.
- له لیک او لوست سره یې مینه وه .

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دحضرت عثمان په اړه یې پو هه حاصله کړه؟
- په جملو کې نومونه پیدا کولی شي؟
- د ربط توري په جملو کې پیدا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

د متن نوې کلمې خپلو کتابچو ته ورسوئ او په جملو کې یې هم وکاروئ.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دريم لوست

غږ پوهنه

موخه: د متن لوستل، ليکل؛ د غږ پوهنې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې غږ پوهنه څه ته وايي؟
- غږ پو هنه څه شی څېړي ؟

غږ پوهنه : هغه پوهنه ده چې په ژبه کې د خبرو آوازونه څېړي.

لکه : مور_پلار _ خور_ ورور _ د(مور) کلمه درې غږونه (م، و ، ر) لري د (پلار) کلمه څلور غږونه (پ، ل، ا ، ر) لري د کاکا کلمه هم څلور غږونه (ک، ا ، ک، ا) لري او د(ماما) کلمه هم (م، ا ، م، ا).

ښوونكي ته لارښووني:

- متن ولوله او د غږيو هنې په اړه په كلمو كې بېلګې وړاندې كړه.
- دغږونو د منځ ته را تللو په اړه خبري او معلومات وركړه.
- ښوونكي دې څو كلمې په تخته وليكي او پر زده كوونكو باندې دې كلموته بدلون وركړي. لكه (لور) كه د(ل) توري په ځاى (ك) توري راشي د (كور) كلمه ترې جوړېږي چې په شكل كې هم بدلون راغى او د كلمې په معنا كې هم.

دزده كوونكو فعاليتونه:

١. زده كوونكي دې متن ولولي.
٢. زده كوونكي دې لاندې كلمې په خپلو كتابچو كې وليكي او دهرې كلمې د لومړي توري په بدلون سره دې يوه بله معنا لرونكې كلمه ترې جوړه كړي.

(ناك، لور، نور، منډه، تېر، ګټه، جوړه، چم).

مثال: د (ناك) د كلمې د (ن) توري په ځاى د (پ) توری وكارول شي د(پاك) كلمه ترې جوړېږي.

غږونه د سږو دهوا د را وتو په وسيله منځ ته راځي. هوا له سږوڅخه راووځي او دستوني، مرۍ، حنجرې، ژبې، تالو، سپږمو، غاښونو، ژبې او شونډوسره دا ړيكو په وسيله آواز پيدا كيږي د مثال په توګه د (ب) او (پ) دتوروپه آوازونو كې شونډې تړل كېږي اوپه يوه وار ببرته كېږي دتلفظ په وخت كې خوله او شونډې پرانيستل كېږي او آواز له خولې څخه راووځي.

ارزونه:

- زده كوونكي په دې پوه شول چې غږونه له كوم ځاى څخه را وځي؟
- زده كوونكو وكولى شول چې كلمو ته دتوري په بدلون بله معنا لرونكې كلمه جوړه كړي؟

كورنۍ دنده:

لاندې كلمې په خپلو كتابچو كې وليكئ او بيا يې د لومړي توري په بدلون نورې مناسبې سمې كلمې ترې جوړې كړئ!.

(كار – مار – نوك – كټ – مور – بل).

ketabton.com - The Digital Library

څلورم لوست

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل؛ د مېلمه پالنې په دود او رواج پوهېدل او په متن کې د صفت کلمې په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مېلمه درناوی زموږ په ملي دود کې ولې ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي د هغه څه ډول خدمت کوئ؟

مېلمه پالنه زموږ په خلکو کې يو ډېر لرغونی ملي او ديني دود دی . افغانان مېلمه ته په درنه سترګه ګوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي .او مېلمه دلوی خدای (جل جلاله) عطا ګڼي، که څه هم زموږ د ځينو خلکو اقتصادي حالت ښه نه دی خو کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه د قدر، درنښت او خدمت لپاره هر څه چې په کورکې لري په ډېر اخلاص يې پخوي

او په ډېر عزت يې ورته په مخکې ږدي. همدا راز زموږ خلک له خپلو مېلمنو سره په ورين تندي خبرې کوي په همدې توګه زموږ خلک هېڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپګان سبب وګرځي او په ډېره مينه ورسره ناسته ولاړه کوي، ځکه دوی په دې باور لري، که چېرې مېلمه ورڅخه خپه شو پـه حقيقت کې خدای (جل جلاله) او د هغه رسول (صلى الله عليه وسلم) ورڅخه خپه شول .

لنډه دا چې مېلمه پالنه دتاريخ په اوږدو کې دافغانانو يو غوره او ځانګړی صفت دی چې د نړۍ خلک ترېنه هم خبردي او زموږ دغه ويارلی دود په ډېر درناوي سره ستايي.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- دمېلمه پالنې په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړئ چې هغوی په خپله خبرې وکړي.
- له متن څخه د بېلګې په ډول د (صفت) يوه کلمه د تختې پر مخ وليکئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په متن کې د صفت نورې کلمې په خپله پيدا کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن له يو بل سره په چوپتيا ولولئ!
٢. دمېلمه پالنې په هکله دې د ټولګي مخکې خبرې وکړي.
٣. په لاندې جملو کې د فعل او ضمير کلمې وښيئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه دقدر، درنښت اوخدمت لپاره هرڅه چې په کور کې لري په ډېر اخلاص يې ورته پخوي او په ډېر عزت يې دهغه په مخکې ږدي.
- خلک دخپلو مېلمنو سره په ورينه تندي خبرې کوي او د هغوی د حال او احوال پوښتنه کوي.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې دلومړي توري په بدلون داسې بله کلمه ترې جوړه کړئ چې معنا لرونکې وي.
لکه: (کور_ پور_ حال _ مينه _ حرکت)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د مېلمه پالنې په اړه په شفاهي توګه معلومات وړاندې کولی شي؟
- په جملو کې يې د صفت کلمې پيدا کړی شوې؟
- په ورکړل شوو جملو کې يې د فعل او ضمير کلمې پيدا کړی شوې ؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مېلمه پالنې په اړه اووه کرښې وليکئ!

ketabton.com - The Digital Library

پنځم لوست

مترادفې (هم معنا) کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د مترادفې کلمې پر معنا او مفهوم باندې پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- مترادفې کلمې څه ډول کلمو ته ويل کېږي؟
- ايا ځوک د مترادفې کلمې بېلګې يادولی شي؟

مترادفه کلمه : هغه کلمه چې په شکل او بڼه کې سره تو پيرلري او معنا يې سره ورته وي مترادفه کلمه بلل کيږي.

لکه: په لاندې کلموکې چې مترادفې کلمې ليدل کېږي.

کوښښ	زيار
ښکلی	ښايسته
تيره	ډېره
نړۍ	دنيا ، جهان
لوی	غټ

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله.
- دمترادفې کلمې په اړه معلومات له بېلګو سره ورکړه.
- زده کوونکي وهڅوئ چې نورې مترادفې کلمې له ياده ووايي او هم يې معنا پيدا کړي.

ketabton.com - The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه :

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاږي.

- انسان چې روغ او جوړ وي ښه کار کولای شي.
- زرغونه داُز موينې په تېرولو ډېره خوشحاله او خوښه ښکاري.
- زموږ د پښتو ښوونکې پاک او سپېڅلي ځوان دی.

۳. د لاندې کلمو مترادفې يا هم معنا کلمې له چوکاټونو څخه پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

هېواد	وظيفه	ښايسته
زيات	شاوخوا	

ډېر -----------
وطن -----------
دنده -----------
چاپېريال _____
ښکلى ______

۴. لاندې متن ولولئ! مترادفې کلمې په کې پيدا او په خپلو کتابچو کې وليکئ!

رنګينه او امين خوراو ورور دي .دوی په يوه شنه او زرغون بڼ کې خوښ او خو شحاله روان وو. هغوی ښکلي او ښايسته کالي اغو ستي وو. دواړه په بڼ کې داسې ښکارېدل تا به ويل چې هېڅکله يې ناروغتيا اوناجوړتيا نه ده ليدلې او تل همداسې روغ او جوړ دي. دبڼ په هره خوا کې خوښي او خو شحالي وه. هرې خواته د مر غيو چغهار، سندرې اوناري وې. ورو ورو رڼا مخ په کمېدو شوه. هره خوا تپه تياره او تور تم شو، په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پيل وکړ. رنګينه او امين دواړه په ځغاسته او منډه کورته لاړل.

ارزونه:

- ځوتنه زده کوونکي دې ځواب ورکړي چې مترادفې کلمى څه ډول کلمى دي؟
- ځوتنه زده کوونکي دې يو بل تـه مترادفې کلمې وواييې او بل تـن دې دهغو کلمو هم معنا پيدا کړي.
- ايا زده کوونکی دمترادفو کلمو په معنا او مفهوم پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې وليکئ. معنا يې پيدا او بيايې په جملو کې وکاروئ.

ketabton.com - The Digital Library

شپږم لوست

غوره وينا وي

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دغوره وينا په مطلب پوهېدل، پـه هغـو عمـل کول او په ويناووکې د مترادفو کلمو په ننبه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسو له چا څخه غوره ويناوې اوريدلې دي؟ که مو اورېد لې وي ويې وايئ؟
- غوره ويناوې کومو ويناوو ته وايي؟

۱- هسې ښتينې ملګري ومومئ چې په ښه ورځ مو مجلس پرې ښايسته وي او په سخته ورځ موملا تړ شي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۲- هر څوک چې زمونږ عيبونه را ښيي پاک خدای (جل جلاله) دي پرې ورحميږي.

حضرت عمر (رضی الله عـنـه)

۳- غم او نهيلي د بېکاره خلکو صفتونه دي.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

۴- د سړي قدر د هغه د علم او ادب پـه اندازه پـه کـار دی، نـه د هغـه د شـتمنۍ او نسب له مخې.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

ketabton.com - The Digital Library

ښوونكي ته لارښوونې:

- غوره ويناوې ولوله او په مطلب يې خبرې وكړه!
- له زده كوونكو څخه د غوره ويناوو مطلب په هكله پوښتنې وكړه!

دزده كوونكو فعاليتونه:

۱. غوره ويناوې په چوپتيا سره ولولئ!
۲. دهر ګروپ يو كس دې د ټولګي مخكې ديوې وينا په مطلب خبرې وكړي.
۳. دلاندې كلمو هم معنا پيدا او په خپلو كتابچو كې وليكئ.

(ملګرې، مجلس، ښايسته، عيبونه، پاك، غم، صفتونه، قدر، علم، شتمني، تلاوت، عبادت ، نهيلي)

۴. غوره ويناوې ولولئ او بيا د هرې وينا مطلب په خپلو كتابچو كې وليكئ.

ارزونه:

- ايا زده كوونكي متن سم لو ستلى شي؟
- دغوره ويناوو په مطلب پوه شوي او خبرې پرې كولى شي؟
- دوركړل شوو كلمو هم معنا يې پيدا كړاى شي؟

كورنۍ دنده:

لاندې نوي لغتونه په خپلو كتابچو كې وليكئ او په جملو كې يې وكاروئ.

(عيبونه، نيمګړتياوې عبادت، ناهيلي، نا اميدي)

ketabton.com - The Digital Library

اووم لوست

بي بي عايشه (رضی الله عنها)

موخه: د متن لوستل ، ليکل، دبی بی عايشی رضی الله عنها په اړه معلومات او په متن کې د صفت د کلمو په ګوته کول دي.

هڅو ونکې پو ښتنې:

- ويلای شئ چې بي بي عايشه (رضی الله عنها) څوک وه ؟
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) زموږ د ګران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څه کيده؟

د مسلمانانو مور بي بي عايشه (رضی الله عنها) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) لوروه ، چې په مکه معظمه کې زېږېدلې او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د بي بي خديجې (رضی الله عنها) تر وفات وروسته ورسره واده وکړ.له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې د ديني علم زده کړ. داډېره پوهه او عالمه بي بي وه.

ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل زده کول او دسختو مسئلو پو ښتنې به يې ور څخه کولې. داهم ديا دولو وړده چې زيات شمېر احاديث ترې روايت شوي دي، د الله (جل جلاله) د کتاب د علم په وسيله خلک ډېرو لوړو مرتبوته رسېدلي دي.په يوه حديث شريف کې دا موضوع داسې بيان شوې ده:

((د علم زده کړه په هر (نارينه او ښځينه) مسلمان باندې فرض ده.))

بي بي عايشه (رضی الله عنها) هم دعلم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

بي بي عايشه (رضی الله عنها) د (۲۲) کالو په عمر په مدينه منوره کې وفات او هلته خاوروته وسپارل شوه.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- ښوونکی دې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن په چوپتيا سره د يو بل په مرسته ولولئ!

۲. دلاندې جملو تش ځايونه په در کړل شوو مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!

- بي بي عايشه (رضی الله عنها) په مکه معظمه کې زيږېدلې.... (ده، دی)
- له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې ------ علم زده کړ. (ديني ، اخلاقي)
- داډېره پوهه او عالمه بي بي ---------. (دی ، وه ، ده).
- ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل -------------.
- (زده کول ، ياده ول)

۳. لاندې جملې ولولئ ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او بيا د صفت کلمې لاندې کرښه وکاږئ.

- داډېره پوهه او عالمه ښځه وه.
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله معلومات ورکولی شي؟
- دجملو تش ځايونه په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله يوه لنډه مقاله وليکي چې له شپږو کرښو څخه لږه نه وي.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

اتم لوست

متضادې کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، او د متضادو کلمو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په مخکې ټولګيو کې متضادې کلمې لوستلې دي؟ که مو لوستلې وي څو بېلګې يې ووايئ!
- ستاسې په نظر متضادې کلمې څه ډول کلموته وايي؟
- آيا کولی شئ چې څو متضادې کلمې پر تخته وليکئ؟

متضادې کلمې: هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه يوه د بلې ضد وي. لکه په دې کلمو کې:

(تور ـ سپين) (ژړا ـ خندا) (اور ـ اوبه)

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده.

- ❖ د پسرلي په سرکې شپه او ورځ سره برابره وي.
- ❖ په ژمي کې هوا سړه وي او انسان توده هوا خوښوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ➢ ښاغلی ښوونکی دې متن ولولي.
- ➢ د متضادو کلمو په اړه دې معلومات ورکړي او بېلګې دې له زده کوونکو څخه و غواړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې بيتونه ولولئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ؛ تر متضادو کلمو لاندې کرښه وکاږئ!

کارګران مو شپه او ورځ په کارلګيا دي
د هېواد سختو دردونو ته دوادي
دژوندون سرې تودې زغمي په مينه
دوطن د ابادۍ لار کې فنا دي

(محمد عثمان نژند)

۲. تاسي هم ددې چوکاټ په شېر په خپلو کتابچو کې يو چوکاټ جوړ کړئ او بيا د هرې کلمې په مخ کې يې وليکئ.

سپين : تور
ډېر :
غښتلی :
يووالی :
ښکلا :

۳. د لاندې جملو د نښه شوو کلمو ضد په چوکاټ کې پيدا کړئ او د جملو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

لږ ، واړه ، بدرنګ ، تاوان

- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه ډېر دي. ______کم___.
- دغو غرونو زموږ هېواد ښکلی کړی دی. __________.
- زموږ په هېواد کې لوی غرونه هم ډېر دي ____________.
- زموږ دهېواد غرونه موږ ته ډېره ګټه لري _________________.

ارزونه:

- زده کوونکي دمتضادې کلمې په معنااو مفهوم پوه شول؟
- ايا زده کوونکي دمتضادو کلمو په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې متضادې کلمې په جملو کې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې څو متضادې کلمې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

ketabton.com - The Digital Library

نهم لوست

معیوب هلک

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د معیوب هلک حقونوته درناوی کول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د معیوبینو په هکله څه ویلی شئ؟
- موږ باید له معیوبو خلکو سره څه وکړو؟

حبیب په یوه پښه معیوب دی دوه کاله مخکې کله چې هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و، په یوه ماین برابر شو او په دې پېښه کې یې خپله پښه له لاسه ورکړه. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولی چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي.

د حبیب ځینو ملګرو له ده سره ملګرتیا پرېښوده د حبیب ښوونځي ملګري د هغه په حال خواشیني وو. هغوی دا فکر وکړ چې څنګه له حبیب سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

ناصر د حبیب همزولی و. هغه ته دا ښکاره وه چې حبیب له زده کړې سره ډېره مینه او علاقه لري. هغه حبیب د ښوونځي تللوته و هڅاوه. اوس حبیب په پنځم ټولګي کې دی او ښوونځي ته د لکړو په مرسته ځي، حبیب په درسونو کې ډېر تکړه دی. له نورو زده کوونکو سره هم په درسونو کې مرسته کوي. ټول ښوونکي له هغه څخه ډېر خوشحاله دي. د حبیب کورنۍ، ملګري او ښوونکي له ده سره ډېره مینه لري. ځکه حبیب ډېر زیار باسي او د ژوند په هره برخه کې بریالی دی. حبیب وایي زه به په راتلونکي کې د معیوبینو د مرستې لپاره ډېر خدمتونه وکړم. اوس حبیب د روغو هلکانو په څېر ژوند کوي.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د معیوبینو سره د مرستې په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړه!
- زده کوونکي و هڅوه چې په دې اړه د ټولګي په مخکې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې په لوړ اواز ولولي.

۲. دلاندې نوو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو ترڅنګ ولیکئ.

معیوب___________
خواشینی________
پیل____________
وهڅاوه _________

تشویق يې کړ
عیبي
خپه
شروع

۳. لاندې جملې ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ او د ضمیر تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و.
- د حبیب ځو بنه ملګرې د هغه په حال خواشیني وو.
- هغوی داسې لو بې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

۴. پو ښتنې:

- حبیب د څه شي له کبله معیوب شوی و؟
- هغه ولې غمجن و؟
- حبیب له کومو لوبو څخه خوشحاله شو؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دنو يو کلمو هم معنا پیدا کړی شوي؟
- په جملو کې يې د ضمیر کلمې پیدا کړې؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د معیوبینو په هکله شپږ کرښې مقاله ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

لسم لوست

ملي یووالی

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د نظم په معنا او مفهوم پوهېدل او په متن کې د متضادو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ملي یووالی څه ته وايي؟
- د ملي یووالي په ارزښت خبرې وکړئ؟

هره پانه یې لایقه دستاینې — په یو باغ کې وي ولاړې ډېرې ونې
په یوه هواکې ټولې لوېدلې — له یوې ویالې اوبه ورته راتللې
ښه او بدې وو شریک یو یې واکدارو — ددې ټولو یو خزان او یو بهارو
لکه ګوتې دیوه وجود دلاس وي — ځینې جګې ځینې ټیټې کوز او پاس وي
د منېې او ناک توپیرله وړا معلوم و — چنار لوړ و شفتالو لکه ماشوم و
هر مرغه مو پېژانده له خپل آوازه — د مرغانو وې نغمې پکې ځورازه
لکه وي چې ولسونه په وطن کې — رنګارنګ ګلونه وو یوه چمن کې
مالیار و په هره ونه ډېر زهیر — په حقونوکې یې نه وڅه توپیر
په تمامه معنا یو واحد ملت و — یو له بله یې په هرڅه کې شرکت و
پکې هر قسمه ګلونه بوټې ګوره — لکه باغ یو مملکت وګڼه وروره
ببل رنګونه، ببل غږونه، ببل خویونه — دوه سکه وروڼه لري ببل ببل نومونه

مګر دواړه اوسیدونکي دیو کوروي
د یوې سترګې په کور کې سپین او توروي

ګل پاچا الفت

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- شعر معنا کړه اوپه مفهوم يې رڼا واچوه!
- پر زده کوونکو باندې په شعر کې متضادې کلمې پيدا کړه! او پرتخته يې ور باندې وليکه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. دلاندې کلمو متضادې کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو تر څنګ وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ!

الف: ښه ________ ت: جګې ________ هـ: شپه ________

ب: بهار ________ د: لوی ________

۲. دلاندې پوښتنو سم ځوابونه وټاکئ.

- له جګو اوتيټو ونو څخه مطلب څه دی؟

الف) د ملي يووالي ښيلګې پېژندل.

ب) د مشرانو او همزولو پيژندل.

۳. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ «د مرغانو وي نغمې پکې شورازه»

الف: د شعرونو او سندرو ږدولونه.

ب: د مرغانو خبرې کول.

۴. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ «رنګارنګ ګلونه وي يوه چمن کې»

سم ځواب يې په نښه کړئ او بيايې خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: دنرګس، غاټول او ګلاب ګل ونه دي.

ب: په يوه وطن کې د بېلابېلو قومونو ګډ اوسېدل دي.

ج: دچمن د ګلانو پېژندنه ده.

ارزونه:

- زده کوونکي شعر روان اوسم لوستلی شي؟
- ايا د شعر په اصلي مفهوم خبرې کولی شي؟
- په لوستل شوي شعر کې د متضادو کلمو ضد له ياده پيدا کولی شي؟
- زده کوونکي ددې وړتيا لري چې د بيتونو د مطلب په هکله خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د يووالي په هکله څو کرښې وليکي.

ketabton.com - The Digital Library

يوولسم لوست

متشابه کلمې

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل او د متشابه کلمو په معنا او مفهوم پوهیدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- متشابه کلمې (ورته کلمې) څه ډول کلمې دي؟
- د متشابه کلمو بېلګې څوک ویلی شي؟

متشابه کلمې: هغو کلموته وايي چې په لیکلو کې یو بل ته ورته وي خو په معنا کې سره توپیر ولري، لکه په لاندې بیت کې چې لیدل کیږي:ـ

لکه په دغو جملو کې:

۱. ولې دې له ولي څخه داسې وپوښتل؟

۲. زه تل هڅه کوم چې د خبرې تل ته ځان ورسوم.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز و لولئ.
- د متشابه کلمې په اړه معلومات ورکړه او ځو متشابه کلمې پر تخته ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ او د متشابه کلمې تعریف له یاده زده کړئ!
۲. لاندې جملې ولولئ او د هغو کلمو معنا ګانو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده.
- دبزګر لور په لوکي مات شو.
- انارګل زما کینې لور ته ناست دی.
- توریالي وویل، ‹‹ چې دا پېټی ډېر سپک دی.
- سپک سړی د چانه خوښیږي.
- وړ مي دروند پېټی جګ کړ.
- دروند انسان د هر چا خوښیږي.
- بېل د بزګر لپاره ضروري آله ده.
- اخک د خپلي کورنۍ څخه بېل ژوند کوي.

۳. په لاندې بیتونوکي د کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده تاسو یې بله معنا پیدا او په جملو کې یې وکاروئ.

سور د تور سره هیڅکله نه جوړیږي	دا قانون د طبیعت دی چې چلیږي
خو انسان چې بیا په تور کله تورن شي	خړ به ګرځي بیا هیڅکله نه سپینیږي

(جلاد حکمتي)

۴. لاندې کلمې ولولئ او بیا یې په بېلا بېلو معنا ګانو کې وکاروئ کومې دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي ویلی شي چې متشابه کلمې څه ډول کلمو ته وايي؟
- ایا زده کوونکو په جملو کې متشابه کلمې وپېژندې او دهرې کلمې په معنا پوه شول؟
- څوتنه زده کوونکي دې په لوستل شوو بیتونو کې د متشابه کلمو معنا ګانې په شفاهي توګه ووايي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متشابه کلمې تعریف په یاد زده کړي او بېلګې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

دولسم لوست

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ملګرو ملتونو پېژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ايا ويلی شئ چې ملګري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

((ملګري ملتونه)) يو نړيوال سازمان دی چې په **۱۹۴۵** ع کال کې يې ديو شمېر هېوادونو له خوا بنسټ اېښودل شوی دی. د دغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه داده چې د کړکيچونو، جګړواو نښتو مخنيوی وکړي او د بيلابيلو هېوادونو ترمنځ د پوهاوي او سوله ييز ژوند لارې چارې برابرې کړي. دغه سازمان له جوړېدو څخه ترنن پورې د نړۍ په ډېروسيمو کې جګړې او شخړې د پوهاوي له لارې حل کړې. د شخړو او ستونزو پرحل سر بېره د نړۍ په ګڼ شمېر هېوادونوکې يې ډېرې ودانيز، روغتيايي او پرمختيايي پروژې هم بشپړې کړې دي. دا سازمان بېلابېلې څانګې لري چې يونيسف اود مهاجرينو عالي کميشنري يې لويې څانګې دي: د مهاجرو عالي کميشنري د نړۍ په زياتو هېوادونو کې دجګړو، طبيعي پېښو لکه زلزلو، سېلابونواو نورو ستونزو له کبله له بې ځايه شوو او بېرته ستنېدونکو خلکو او مهاجرو سره مرسته کوي.

يونيسف د ماشومانو او ځوانانو دښوونې او روزنې او دهغوی د پالنې په برخه کې مرستې کوي. دغه راز دا څانګه ماشومانوته خواړه، روغتيايي درمل او به اونور مواد هم برابروي.

له دغو دووڅانګو پرته دملګرو ملتونو سازمان نورې څانګې هم لري چې هغه دادي:

۱- د خوړو نړيوال سازمان چې غذايي مواد برابروي او د کرنې او مالدارۍ سازمان چې د کرنې بېلابېل تخمونه او دمالدارۍ چاروته وده ورکوي داسازمان له کروندګروسره مرسته کوي.

۲- د روغتيايي چارو نړيوال سازمان چې په سيمه ييزو صحي چارو کې مرسته کوي.

۳- يونسکو چې د تعليمي، علمي او کلتوري برخو مسؤوليت پر غاړه لري.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- د ملګرو ملتونو په هکله دزده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې نوې کلمې په چوکاټ کې معنا شوې دي تاسو يې په جملو کې وکاروئ!

هدف	موخه
غذا	خواړه
شخړو	جګړو
ستونزو	مشکلاتو
کړکېچونو	جنجالونو

۲. يونيسف څه فعاليتونه ترسره کوي؟ په خپلو کتابچو کې يې ځواب په څو کرښو کې وليکئ.

۳. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

الف: ملګري ملتونه يو ______ سازمان دی.

ب: ددغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي هدف دادی چې دکړکيچونو، جګړو، او نښتو ______ وکړي.

ج: د کرنې او مالدارۍ سازمان د ______ تخمونو په برابرولو کې مرستې کوي.

د: يو نسکو د ______ ابداتو څارنه کوي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ملګرو ملتونو په هکله څو کرښې مقاله وليکئ!

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دیارلسم لوست

متلونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متلونو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هځوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر متل څه ته وايي؟
- څوک کولی شي چې متل ووايي؟

متلونه هغه پراخې مفهوم لرونکې، لنډې او زياتره په وزن برابرې وينا وې دي چې ديوې خبرې د ټينګار او ښکلا لپاره په خبرو کې ويل کېږي او دټولنې د تجربو زېږنده وي. په متل سره ديوې ټولنې فکرونه او دودونه له يوه نسل څخه بل ته او له يوه ولس څخه بل ولس ته لېږدول کېږي او دخبرو ښکلا پرې زيا تېږي او پر مخا مخ لوري سمدلاسه اغېزه کوي. په خلکو کې مشهوره ده چې په هر متل کې د يوه کتاب مفهوم پروت دی:

(څه چې کرې هغه به رېبې)

نږۍ د پټي مثال لري او دانسان ټولې چارې او کړه وړه دتخم په څېر دي. انسان چې په دنيا کې هرڅه کوي اوهره چاره چې سر ته رسوي هرو مرو به د خپلو کړو پايله تر لاسه کړي. که يې ښه کړي وي، نو ښه به ترې اخلي اوکه يې بد کړې وي نو بد حاصل به ترې اخلي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د متلونو په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه وغواړه چې متلونه ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن په چوپتيا سره ولولئ!

۲. په لاندې جملو کې متل په نښه کړئ او بيا يې په کتابچو کې وليکئ.

- په يوه ګل نه پسرلی کېږي.
- کوړ بار تر منزله نه رسيږي.
- د اوبو څاڅکي باران جوړوي.

۳. لاندې متلونه ولولئ او مطلب يې په خپلو کتابچو کې وليکئ:

- خدايه لوی مې کړې لويي رامه کړې.
- له لوږې مړ شه خو د منت دارو مه خوره.
- د ورغوي تڼاکه مرغلره ده.
- اول سلام پسې کلام.

ارزونه:

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي ؟
- دمتل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- د متل په هکله خپل معلومات وړاندې کولی شي ؟
- ايا په دې وپوهېدل چې هر متل ځانته دکارولو ځانګړی ځای لري؟

کورنۍ دنده:

که غر لوړ دی په سر يې لار ده) يعنې څه؟ مطلب يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

څوارلسم لوست

څپه (هېجا - سېلاب)

موخه: د متن لوستل، ليکل، د څپې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلى شئ چې څپه يا هجا څه ته وايي؟
- آيا تاسې کومه کلمه په څپو اړولى شئ؟

(څپه، هېجا يا سېلاب) د اوازونو دبند ښت له مخې ديو ي کلمې بيلولو ته هيجا وايي . ديوې کلمې دڅپو شمېر د همغې کلمې د غږونو په شمېر پورې تړلى دى. لکه په لاندې کلمو کې مثالونو ته ځيرشئ.

پښتانه – درې برخې يعنې پښ / تا /نه درې څپې لري، (بزګر) – دوې برخې يعنې بزګر دوې څپې لري (بڼ – يوه برخه يعنى يوه څپه لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده. تاسو يې هيجا کړئ!

نن زلمي او دده خور ملالۍ دښوونځي د اداري په لارښوونه ګډ کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې دښوونځي چاپېريال او ټولګي پاک کړل.

زده کوونکي له خپلو ښوونکو سره په ډېره مينه دښوونځي په پاکوالي بوخت وو او په پاى کې يې خپل ښوونځى پاک او سوتره کړ، دزلمي او ملالۍ دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوى له کار څخه وزګار شول او بېرته کورته راغلل، نو دا کيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه .

پلار يې هغوى ته وويل: بچيانو داډېر ښه کار دى موږ بايد خپل کور، کلى، ښوونځى او خپل هېواد دمتوپه زور پاک او سو تره وساتو او هڅه وکړو چې د کور کلي او هېواد په سمسورتيا کې په ګډه نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړو چې زموږ و ېجاړ هېواد بيا ودان او سمسورشي او زموږ خلک له بد بختۍ څخه وژغورل شي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دڅپې په اړه معلومات ورکړي او دکلمو دڅپو یا هیجا په کارولو کې دې زده کوونکي وهڅوي چې دکلمو هیجاوې مشق او تمرین کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن ولولئ!

٢. زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمی په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې ووایي چې څو څپې لري.

سر	مخ	لاس	قلم	کتابچه	پوهنځی
رڼا	ورځ	شپه	ټوله	درملتون	
کراو	لار	څوکی	پښې	تتار	لوګری
ورمه	ښوونکی	میوه	منه	ختیکی	

٣. زده کوونکي دې یو بل ته څو کلمې املا ووایي او بیا دې کلمې په څپو واړوي او څپې دې وشمېري.

ارزونه:

- له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څپه یا هیجا څه ته وایي؟
- زده کوونکي دې په خپله خوښه څو کلمې په کتابچوکې ولیکي بیادې په څپو واړوي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کارټونو لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوي. څپې دې وشمېري اوبیا دې په جملو کې وکاروي.

شپږدې	سپین	ښایست	خوښ	ودان

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

پنځلسم لوست

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، ليکل او دبشر دوستۍ په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې بشر دوستي څه ته وايي؟
- ايا تاسې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کوئ؟ او ولې؟

څرنګه چې انسان په ټولنيز چاپېريال کې اوسيږي او په کليو، بانډو او ښارونو کې ژوند کوي بايد په ټولو چارو کې له يو بل سره ، همکاري او مرسته وکړي. دستونزو او کړاوونو په وخت کې خوا خوږي ولري ، که چېرې يوناروغ ووينې هغه بايد سمدلاسه روغتون ته ورسوي. که ددرملو داخيستلو پيسې ورسره نه وي، د خپل وس اوتوان په اندازه دې نغدې پيسې ورکړي. همداراز د خپلو خپلوانو او ګاونډيانو د حال او احوال څخه ځان خبروي او په ډېره مينه دې ترې دروغ ناروغ پوښتنه وکړي. په کشرانو دې شفقت او رحم کوي او دمشرانو درناوی دې خپله انساني دنده وبولي، څرنګه چې موږ انسانان يو ، دا دانسانيت دنده ده چې دنړۍ د ټولو انسانانو سره مينه خپله بشري فريضه وبولو.
هرانسان دقدراو درناوي وړ دی. ناپوهو کسانو ته دسمي لارې لاربښوونه وکړو. د غچ اخيستو په ځای د بخښنې روحيه په ځان کې وروزو ، ځکه چې اصلي خوښي او نېکمرغي په بخښنه کې ده نه په غچ اخيستلو کې. له هر انسان سره بايد په خوږو الفاظو خبرې وکړو.
دخپل بدن په وينه او رګونو کې انسان دوستي وروزو ، ځکه داد انسانيت تر ټولو غوره مقام دی. دانسان ژوند يوازې ددې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي ، بلکې دنورو سوکالۍ ته هم په ډېر ارزښت قايل شي، لنډه دا چې د انسانيت او بشر دوستي له خپل همنوع سره د زړه له کومې خواخوږي ده، موږ بايدد ټول بشر يت په غم او ښادۍ کې خپل ځان شريک وبولو، دا ځکه چې له نورو سره مينه د خپل ځان سره د مينې او محبت معنا لري.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- نوي کلمې پرتخته ولیکه او معنا یې کړه!
- په زده کوونکو باندې دمتن څو جملې املاء ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
۲. دلاندې کلمو مترادف له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

تولنیز	چارو	شفقت	چاپېریال	کړاوونو	درناوی
ګډ	ګاونډیانو	دنده	غچ	سوکاله	

۳. په لاندې کلمو کې د ربط توري پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

کې	او	په	وس	هغه	څخه
چې	ورکړي	یو	مرسته	سره	هم

۴. په خپلو کتابچو کې لاندې قوسونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

الف: هر انسان دقدر او درناوي وړ ________. (ده ، دي ، دی)

ب: له هرانسان سره په کړووړوکې په خوږو الفاظو خبرې ________. (وکړو ، کول)

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبشر دوستۍ په معنا او مفهوم پوه شوي او خبرې کولی شي؟
- دمترادفو کلمو هم معنا یې له یاده پیدا شوې؟
- په ورکړل شو یو کلمو کې یې د ربط توري په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

دبشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

شپاړلسم لوست

آزادي

موخه: د شعر لوستل ، ليکل او د آزادي په هکله معلومات ورکول او د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هخوونکې پوښتنې:

- تاسې د آزادۍ په معنا او مفهوم پوهيږئ؟
- آيا د آزادۍ په هکله څه ويلی شئ؟

په شـړۍ کې ښـه يم زه آزاد فـقير — نه وربښمو کې چنجی غوندې اسير
په خامتا کې حُر آزاد ښه دی سل ځله — لـه غـلامه چې لـباس يې وي حرير
د وژغـنو پـه کـيږدۍ کې که آزاديم — يـو ويښته به يې ور نکړم په کشمير
په ويجاړه کې مرغه ځاله کې خوښ وي — پـه قفس کې د سرو زرو وي زهـير
چې مرغان په هــوا وينم چرګ په ځمکه — راته ياد د اسارت شـي بد تــاثير
همېشه اسير مرغــه دی خوړل شوی — او ښکې يې بالـښت د خان او مير

له لينديه د اسارته چې څوک خلاص شي
بـې وزره پـه هـــــوا ځـي لکـه تير

(ګل پاچا اُلفت)

ښوونکي ته لارښوونې:

- شعر ولوله! او معنا يې کړه!
- د شعر په مطلب باندې معلومات ورکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه :

١. زده کوونکي دې شعر ولولي.

٢. زده کوونکي دې د لوستل شوي شعرمطلب په خپلو کتابچو کې په نثر واړوي.

٣. لغتونه او معناګانې:

فقير - غريب

اسير - بندي

حُر - آزاد

زهير - ناتوانه

ارزونه :

- آيا زده کوونکی شعر سم لوستلی شي؟
- د موضوع په مطلب پوه شول؟
- دشعر په مطلب خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده :

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(اسير_ ويجاړه_ اسارت_ زهير_ تاثير _ حرير)

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

اوولسم لوست

د نومونو جوړښت (ساده نوم)

موخه: د متن سم لوستل، ليکل د ساده نوم پيژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ساده نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- کولی شئ چې څو ساده نومونه ووايئ؟

ساده نوم: هغه دی چې له يوې واحدې کلمې څخه جوړ شوی وي لکه:
کتاب،   قلم،   زړه، خندا.

لاندې متن ولولئ! هغه ساده نومونه چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

په کلي کې ژوند

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلې او خوندورې مېوې لري. بريالی د رخصتيو په ورځو کې له خپل پلار سره کلي ته ځي، هلته په خپل بڼ کې له پلار سره کار کوي. دراتګ په وخت کې د خپلې مورلپاره: مڼې، ناک او زردآلو راوړي.
په کليو کې ژوند خوندکوي. ځکه د کلي چاپېريال سمسور وي او د خلکو ګڼه ګوڼه هم زياته نه وي باغونه او شنه چمنونه پکې وي. لښتې او چينې هرې خوا ته بهيږي چې انسان يې له ليدلو څخه خوند اخلي. په کليو کې ښځې له خپلو مېړونو سره د کرنې په چارو کې پوره مرسته کوي.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب اواز ولوله!
- دساده نوم بېلګې په تخته ولیکه او دهغو په هکله معلومات ورکړه!
- د څو جملو املاء په زده کوونکو باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن د یوبل په مرسته په چوپتیا ولولئ!

٢. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

((مور ، کلی ، بڼ ، کار ! پلار))

٣. لاندې شعر ولولئ ، بیایې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتر ساده نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ

دغریب کاله ماشوم دی هر هلک یو ځل وهلی   نازیې هیڅ نه دی لیدلی په ژړاکورته راغلی

چا اخیستی غېږکی نه دی له سپیروخاورونه کله   کور او کلي کې بې قدره خوار اوزار دی اوسپېدلی

ګل پاچا الفت

۴. دلوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر ولیکئ!

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دساده نوم په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې له یاده نور ساده نومونه ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو ساده نومونه ولیکي ، بیادې یې په جملو کې وکاروي.

اتلسم لوست

ګیدړه

موخه: ددې کیسې لوستل او لیکل، او دکیسې په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د ګیدړو په هکله کیسې اورېدلې دي؟
- د هر کار د پیل لپاره تاسې د هغه پایله په پام کې نیسئ؟

یوه ګیدړه په یوه غره کې اوسېده، دې هیله درلوده چې یوه ورځ باغ ته د انګورو د خوړلو لپاره لاړه شي. ددې هیلې د پوره کولو لپاره له غره څخه د باغ په لور را روانه شوه. سهار مهال په تیاره کې باغ ته راورسېده. باغوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال ددې لپاره را تاو کړی و چې باغ یې له خلکو او ځارویو څخه خوندي پاتې وي.

ګیدړه تر باغ چاپېره وګرځېده. غو ښتل یې چې له دیوال څخه باغ ته واوړي. خو په دې کار بریالۍ نه شوه. په پای کې یې ددیوال په بېخ کې یو سوری ولید چې له دې سوري څخه باغوان خپل باغ او به کاوه.

ګیدړه له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. کله چې یې په باغ کې دانګورو ځوړند وږي په تاک کې ولیدل. له خوښۍ نه یې ټوپونه ورته ووهل او په خوړلو یې پیل وکړ.دو مره انګور یې وخوړل چې له خپلې خیټې څخه یې د اوبو مشک جوړ کړ.

د سهار رڼا خپره شوه .ګیدړې وغو ښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي خو دومره انګور یې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوی وو. له ځان سره یې وویل چې بله چاره نشته، بې له دې چې بېرته وږې شي او ووځي.

د سهار لمر خپلې وړانګې په ټولو ځایونو خپرې کړې ، باغوان له خپل سپي سره باغ ته را روان شو. کله چې باغ ته را ورسېد د باغ دروازه یې خلاصه کړه. ګوري چې ګیدړه باغ ته راغلې ، سپي چې ګیدړه ولیده نو ورمنډې یې کړې او په ګیدړې یې حملې پیل کړې او له پښو یې وغورځوله . ګیدړې دژوند په وروستیو شیبو کې

ketabton.com - The Digital Library

داسې ووېل :کاشکې مې لومړي د وتلو لار سنجولې واى او بيا باغ ته ننوتې واى . که مې لومړي دا فکر کړي واى اوس به دا کار نه را باندې کيده.

ښوونکي ته لارښووني:

- دمتن د مطلب په هکله معلومات ورکړه!
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه وغواړي چې دکيسې په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې د يو بل په مرسته کيسه په چو پيتا سره ولولي.

٢. دلاندې مترادفو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او په خپلوکتابچو کې يې د کلمو تر څنګه وليکئ.

الف : هيله ______

ب: مشک ______

ج: خوندي ______

محفوظ- اميد- لاره سنجول- بد- د اوبو راوړلو ظرف چې ژی هم ورته وايي.

٣. دمتن اصلی مطلب په لاندې جملو کې وښيئ.

الف: په ډېر تکليف سره د ګيدړې ننوتل سوري ته.

ب: له سوري څخه بيرته وتل د ګيدړې لپاره ناشونی کار و.

ج: لومړی بايد سړی د کار انجام ښه وسنجوي بيا هغه کار وکړي.

۴. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ، بيا يې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ.

الف: غوښتل ______ چې له دېوال څخه باغ ته واوړي.

ب: له دې سوري څخه وتل ______ نا ممکن شوي وو.

ج: له غره څخه د باغ په لور را __________ شوه.

د: که ______ لومړي مې دا فکر کړي واى، اوس به په دې سرنوشت نه وم اخته شوي .

ورته- يې- چې- روانه- مې

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا دوی د کيسې په اصلي مطلب پوه شول؟
- آيادمترادفو کلمو هم معنا يې له چوکاټ څخه پيدا کړه؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کيسې مطلب په خو کرښو کې وليکئ!

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

نولسم لوست

مرکب نوم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د مرکب نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- د مرکب نوم په هکله معلومات لرئ؟
- له تاسو څخه په دې هکله څوک مثال ويلی شي؟

مرکب نوم: هغه دی چې له دوو خپلواکو کلمو څخه جوړ شوی وي لکه: کتابتون، پرهارپاڼه، سپين بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه، پکتيا کوټ، ميدان ښار.

په لاندې جملو کې هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ترې لاندې ايستل شوې ده.

۱- د بلخ پوهنتون يو ښکلی کتابتون لري.

۲- سپين بولدک د کندهار په ولايت کې دی.

۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي.

۴- زما ورور په نوی ښار کې اوسيږي.

۵- د حبيب کور په ګلخانه کې دی.

٦- پرهار پاڼه د يو بوټي نوم دی.

په پورتنيو جملو کې (مزار شريف، سپين بولدک، جلال آباد، نوی ښار) ګلخانه او پرهار پاڼه) مرکب نومونه دي.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله او د مرکب نوم په هکله معلومات ورکړه!
- د هر ګروپ زده کوونکي وهڅوئ چې په خپلو ګروپونو کې نور مرکب نومونه پيدا کړي او بيا دې هر ګروپ خپل مرکب نومونه په تخته وليکي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. جملې دې ولولي او مرکب نومونه دې په کې په ګوته کړي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

- زرخانګه زما د ماما لور ده.
- بادام ګل د ماين لټوونکو په دفتر کې دنده لري.
- سره مخه يو ډول ناروغي ده.

په لاندې ورو چوکاټونو کې کلمې درکړل شوي دي، تاسو داړوندو کلمو په يو ځای کولو سره مرکب نومونه جوړکړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

سپين	پښتون	زر	کوټ	بولدک	درمل
ګل	غوټۍ	جمال	ښار	نوی	خانګه

۳. لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ.

- ميرويس ميدان　　- بريکوټ
- زرغون ښار　　- سپين غر

ارزونه:

- آيا زده کوونکو مرکب نوم وپيژانده؟
- د مرکب نوم نورې بېلګې له ياده ويلی شي؟
- په جملو کې يې مرکب نومونه وپېژندل؟
- د چوکاټونو له ورکړل شوو کلمو څخه يې مرکب نومونه جوړکړای شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ!

(سپين ګل،　ګل غوټۍ،　وزير اکبر خان،　ميوند واټ)

ketabton.com - The Digital Library

شلم لوست

اشر (ګډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ګډ کار د ګټې په ارزښت پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخیستې ده؟
- ویلی شئ چې ګډ کار څه ګټې لري؟

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو لپاره ډېر پرېشان و، ځکه د کروندې مهال په تېرېدو و، ځمکه یې په خپله نه شوه کرلی نو د خپلې ماندینې (تورپیکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. سباوون هم د خپلې ماندینې خبره ومنله او د کلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره را وغوښتل. سباوون نورو ځلمیانو سره سهار وختي د ځمکې په اړولو پیل وکړ. ترغرمې پورې یې ځمکه واړوله، پټي او پولې یې جوړې کړې. تورپیکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. د کلي ځلمیانو په ګډه سره ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټیو کې راز راز سابه وکرل.

سباوون د تورپیکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. د شپې چې سباوون او ماشومان یې د سترخوان ته د ډوډۍ خوړلو لپاره کښیناستل، سباوون خپلو ماشومانو ته وویل: ((ګډ کار زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم، ځمکه مې نه اړولی شوه او نه کرلی)) خو ګاونډیانو را سره مرسته وکړه. زه به په خپله هم د ګاونډیانو په اشرونو کې هرومرو برخه اخلم. د ده زامنو هم وویل کله چې ځوانان شوو نو موږ به هم له خپلو ګاونډیانو سره په کارونو کې برخه واخلو.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونكي ته لارښووني:

- ښوونكى دې متن ولولي او د درس مطلب دې له زده كوونكو څخه وپوښتي.
- ښوونكى دې د اشر د ګټو په هكله معلومات وركړي.

د زده كوونكو فعاليتونه:

۱. زده كوونكي دې د ګډ كار د ګټو په هكله خبرې وكړي.

۲. زده كوونكي دې نوې كلمې په جملو كې وكاروي.

مهال - وخت   زلمى - ځوان   خوندوره - مزه دار   اشر- ګډ كار

۳. لاندې نيمګړې جملې په مناسبو كلمو سره په خپلو كتابچو كې بشپړې كړئ.

سباوون د خپلې درې جريبه ځمكې د كرلو له پاره ډېر ________________ و.

سباوون د كلي ځلميان د جمعې په ورځ ____________ ته را وغوښتل.

۴. لاندې كلمې په كتابچو كې وليكئ او بيا د ساده نومونو لاندې كرښه وكاږئ.

سباوون- ځمكې- كلي- خوښ- ځوانانو- كار- مرسته- اشر.

ارزونه:

- آيا زده كوونكي متن سم لوستلى شي؟
- زده كوونكو د ګډ كار د ارزښت او ګټې په هكله پوهه ترلاسه كړه؟
- آيا زده كوونكي كولى شي چې د ګډكار په ارزښت خبرې وكړي؟

كورنۍ دنده:

زده كوونكي دې په خپلو كتابچو كې د خپل ګډ كار چې په كور، ښوونځي او يا په كوم بل ځاى كې يې تر سره كړې وي، څو كرښې وليكي.

يوويشتم لوست

د کونړ سیند

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کونړ د سیند په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا د کونړسیند مولیدلی دی؟
- ویلی شئ چې له دې سیند څخه خلک کومې ګټې ترلاسه کوي؟

د کونړ سیند د هندوکش له غرونو څخه سر چینه اخلي. د چترال له خوا د بریکوټ په سیمه کې کونړ ته داخلېږي او له دې ځایه د شیګل او اسمار پر لاره د دنګو دنګو غرونو په منځ کې له دم کلي یا اسعد آباد څخه تېر او مخ پرجلال آباد بهیږي. له دغه سیند سره د کامدیش او پیچ دري سیندونه هم یوځای شوي دي. د کونړ د زراعتي ځمکو پر خړوبولو سر بېره کونړ ته یې ځانګړې ښکلا وربخښلې ده.

په دې سیند کې ډول ډول کبان او په شګو کې یې د سرو او سپینو زرو ذرې شته، چې ډلې ډلې ښکاریان د کبانو نیولو او زرلټوونکي د زرو په راغونډولو پسې ورځي. دا سیند د برېښنا د تولید او دځمکو د خړوبولو لپاره ډېرې اوبه او دبندونو جوړولو لپاره مناسب ځایونه لري.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د کونړ سیند په هکله دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې پرمخ ولیکي او معنا دې یې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. نوې کلمې په جملو کې وکاروئ.

<u>پیل</u> <u>شروع</u> <u>کبان</u> <u>ماهیان</u> <u>ښکلا</u> <u>ښایست</u>

۳. دلاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

دکونړ سیند هندوکش له غرونو څخه ________________ کېږي.

دکونړ سیند ډېر ________________لري.

د کونړ سیند ډېره زراعتي ځمکه ____________________ .

د کونړ سیند د کونړ ولایت ته زیاته ________________ ورکړي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شوي دي. او نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د کونړ سیند په هکله هغه څه چې مو زده کړل، په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دوه ویشتم لوست

مشتق نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دمشتق نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو د مشتق نوم اوریدلی دی؟
- مشتق نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- کولی شئ چې د مشتق نوم بېلګې ووايئ؟

مشتق نوم: هغه دی چې له یوې رېښې سره مختاړی یا وروستاړی ونښلي او نوې کلمې ترې جوړې شي یا مشتق یا جوړ شوی نوم، د یوې خپلواکې (مستقلې) رېښې سره د لاحقې او سابقې په نښلولو جوړېږي. لکه: د (روغتیا) مشتق نوم د یوې مستقلې رېښې (روغ) او د (تیا) وروستاړی څخه جوړ شوي دی.
د (راتګ) مشتق نوم د (را) سابقی او د (تګ) رېښې څخه جوړ شوی دی.
لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته پام وکړئ ترکوموکلمو لاندې چې کرښه کښل شوې ده.

- زما خورځه ناروغه ده.
- ښوونکی د ښوونځي په میدان کې زده کوونکو ته وینا کوي.
- د تورګل پلار د نساجۍ په فابریکه کې کارګر دی.

په پورتنیو کلمو کې (خورځه، زرګر، کارګر، مشتق نومونه دي چې د یوې رېښې څخه د مختاړو اووروستاړو په نښلولو سره جوړ شوي دي. په لاندې توګه:

۱. د (خورځه) مشتق نوم چې د (خور) دریښې او د (ځه) د لاحقې په یو ځای کیدو سره جوړ شوی دی.
۲. د (زرګر) مشتق نوم د (ښووني) د رېښې او د (ګر) د لاحقې په نښلولو سره جوړ شوی دی.
۳. د (کارګر) مشتق نوم د (کار) دریښې او د (ګر) د لاحقې یا وروستاړي څخه جوړ شوی دی.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې د مشتق نوم اود هغه د بېلګو په اړه لنډ معلومات و ړاندې کړي.
- ښوونکی دې د مشتق نوم بېلګې له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. دلاندې جملو تش ځایونو لپاره په قوسونو کې ساده نومونه او مشتق نومونه د رکړل شوي دي. تاسې له دې کلمو څخه یوه مناسبه کلمه پیدا او جملې ورباندې بشپړې کړئ.

(کتاب ، کتابدار باغ، باغوان ګل، ګلدانۍ)

د کتابتون ________ باید په خپل وخت ورورل شي.

______________ باید کتابونه په ټاکلي ځای کې کېږدي.

______________ د ونو په ساتلو او دګلانو په کرلو ښه پوهېږي.

په ____________ کې رنګا رنګ ګلان او ونې وي.

د ___________ ساتنه ډېر مهارت غواړي.

د ژمي په موسم کې ګلان په __________ کې کېښول او ساتل کېږي.

۳. لاندې متن ولولئ او په دې کې مشتق نومونه پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

افغانستان یو غرنی هېواد دی. دا ښکلی هېواد د ونو او غرونو د لرلو له کبله ښه هوا لري.
د دې وطن له هرې سیمې څخه راز راز غلې او مېوې لاس ته راځي.
په افغانستان کې ډول ډول طبی بوټي شنه کېږي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د مشتق نوم وپېژانده؟
- د مشتق نوم په اړه نورې کلمې له یاده ویلی شي؟
- دوی وکولی شول چې نیمګړې جملې په مناسبو مشتقو نومونو او ساده نومونو سره بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

دا لاندې د مشتق دنومونو ریښې او لاحقې سره بېلې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(ښکاري، سیلانیان، لوګری)

ketabton.com - The Digital Library

درویشتم لوست

موزیم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د موزیم په معنا او مفهوم پوهیدل او د موزیم د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- موزیم کوم ځای ته وایي؟
- تاسې کله موزیم لیدلی دی؟
- هلته مو څه شی لیدلي دي؟

موزیم هغه ځای ته وایي چې د یوه هېواد ارزښتناک او د ډېرو زمانو لرغوني آثار په کې ساتل کېږي چې له یوه ځایه بل ځای ته د لېږدولو وړ وي. د تېرو زمانو د خلکو له خوا هغه جوړ شوي شیان چې د اغوستلو، کارولو، خوړلو، او سېدلو او لمانځلو لپاره یې جوړ کړي وي د تاریخي یا لرغونو آثارو په نامه یادېږي.

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ یو خورا لرغونی هېواد دی او ډېر لرغونی او زوړ تاریخ لري. تر اسلام د مخه په دې خاوره کې نور مذهبونه او ادیان لکه: زردشتي او بودایي رواج وو. ددې مذهبونو زیات آثار تر اوسه پورې زموږ په هېواد کې موندل کېږي. لرغوني آثار د یو هېواد د تاریخ د یوه سند حیثیت او ارزښت لري. د نړۍ خلک د خپلو تاریخي آثارو قدر کوي.

موزیم د تاریخي پېښو او واقعاتو د معلومولو او اټکل لپاره یوه غوره وسیله ده. او د تېر وخت د ژوند بڼه، دود او د ستور په ډاګه کوي.

په افغانستان کې د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو په خاطر یو موزیم د کابل ښار په دارالامان کې موقیعت لري. دا موزیم په آسیا کې له مشهورو موزیمونو څخه ګڼل کېږي. لازمه ده چې موږ د موزیم په ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د موزیم د ارزښت په هکله دې معلومات ورکړي.
- له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې دموزیم د ارزښت په هکله خبرې وکړي.
- د متن څو جملې دې په زده کوونکو باندې ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې ولولي.
۲. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ! بیا د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.
(ګران، ډیر، هېواد، ارزښت، قدر، غوره، آثارو، مشهورو).
۳. دلاندې کلمو، ضد پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!
الف: زوړ
ب: اسلام
ج: زیات
د: قدر
۴. پوښتنې:
- موزیم کوم ځای ته وایي؟ ځواب یې په کتابچو کې ولیکئ.
۵. لاندې جملې په کتابچو کې ولیکئ! بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ!
الف: د کابل موزیم ډېر ____________ آثار درلودل.
ب: زموږ ____________ هېواد افغانستان د ________ یو خورا لرغونی هېواد دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د موزیم په هکله یې پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي د موزیم او دهغه د ارزښت په هکله خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شوو کلمو کې یې د صفت کلمې پیدا کړې؟
- د متضادو کلمو ضد یې پیدا کړی؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د موزیم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

څلر ویشتم لوست

دبُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دبُست دکلا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ویلی شي چې د بُست کلا په کوم ځای کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو بادشاهانو جوړه کړې وي؟

وايي چې غزنوي پاد شاهان به په ژمي کې د هلمند بُست ته تلل. په بُست کې یوه غونډۍ وه. د دې غونډۍ پر سر غزنوي پادشاهانو یوه لویه او ښکلې کلا جوړه کړې وه چې څلورو خواوو ته یې لوی لوی برجونه درلودل. ددې غونډۍ په لمن کې بازار، کاروان سرایونه، حمامونه او لوی جوماتونه جوړ شوي وو. خواوس هغه ښکلی ښار وران دی ځکه دا ښار چنګیز او تیمور وسوځاوه. چې اوس د بُست د ښار یوازې یوه دروازه آباده پاتې ده چې پنځه ویشت متره اوږدوالی لري. دا دروازه په یوولسمه میلادي پیړۍ کې په خورامهارت او ښکلې بڼې جوړه شوې ده. چې شته والی یې زموږ په تاریخي آثارو کې شمېرل کېږي.

نو لازمه ده چې موږ دخپل ګران هېواد افغانستان په زړه پورې تاریخي آثار د زړه له کومې خوندي وساتو او هېچا ته دا اجازه ور نکړو چې دا ملي شتمني له منځه یوسي .

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- د بُست کلا په هکله دې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې د متن څو جملې پر زده کوونکو باندې املاء کار وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې دبُست کلا په هکله د ټولګي په مخکې خبرې وکړي او داسې نور تاریخي ځایونه دې په تخته ولیکي.
۳. د لاندې کلمو، ضد د چوکاټ څخه پیدا او د کلمو ترڅنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لویه	--------	اوړی ـ وړه ـ آباد بدرنګ ـ
وران	--------	
ښکلا	--------	
ژمی	--------	

۴. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!
- غزنوي پادشاهانو په بُست کې څه شی جوړ کړي و؟
- د بُست کلا چا وسوزوله؟
- د بُست کلا دروازه څومتره اوږدوالی لري؟
- د بُست دروازه په څویمه میلادی پېړۍ کې په خورا مهارت او ښکلي بڼه جوړه شوې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په مناسبو کلمو سره یې بشپړې کړئ.
بُست په ________________ کې یو ځای دی.
بُست کې ____________ یوه لویه کلا جوړې کړې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې د بُست کلا په کوم وخت کې او دکومو پادشاهانو له خوا جوړه شوې ده؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ!
(بُست، غزنوي، غونډۍ، کلا، ښار)

ketabton.com - The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د پښتو ژبې توري

موخه: د پښتو ژبې د تورو سم لوستل، لیکل او دتورو په هکله معلومات ورکول دي.

هخوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې د پښتو ژبې ټول الفبا (توري) څو دي؟
- پوهېږئ چې کوم توري د پښتو اصلي توري دي؟

دپښتو ژبې الفبا څلور څلوېښت توري لري لکه:

آ ـ ا ـ ب ـ پ ـ ت ـ ټ ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ ځ ـ
څ ـ د ـ ډ ـ ذ ـ ر ـ ز ـ ړ ـ ژ ـ ږ ـ س ـ ش ـ
ښ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ک ـ ګ ـ
ل ـ م ـ ن ـ ڼ ـ و ـ ه ـ ی ـ ې ـ ۍ ـ ئ ـ ي ـ

په دغو تورو کې (۲۲) توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته توري یوازې په پښتو کې راځي چې هغه دادي:

ټ ـ ډ ـ ړ ـ څ ـ ځ ـ ږ ـ ښ ـ ڼ

په دغو څلورڅلوېښت تورو کې (۲۶) توري چپ او څلور نور کومکي توري دي.

په پښتو کې د عربي ژبې دغه لس توري هم په مستعار ډول کارول کېږي.

ث ـ ح ـ ذ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ ف ـ ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه به اصلاً پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا بېلګې په کلمو کې:

آسمان، اس، باغ، پلار، توت، ټولګی، جامې، څوک، خراغ، ختکی، ځمکه، دېوال، ډوډۍ، ړوند، زنه، زلمی، سترګه، شپه، ښځه، کور، او داسې نور.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

➢ ښوونکی دې د پښتو ژبې اصلي توري پر تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې داسې کلمې وغواړي چې د پښتو توري پکې راشي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځایونو کې ولیکئ.

خاص، ګډ، کانسونینټ، واول.

شریک: ۲۱ توري د پښتو او فارسي ترمنځ ______________ دي.

خپل: د پښتو __________________ توري اته دي.

چپ: د پښتو الفبا ۲۲ توري د______________ دي.

کومکي: په پښتو ژبه کې څلور توري ______________________ بلل کېږي.

۲. دهرې پوښتنې له پاره درې ځوابونه درکړل شوي دي. تاسو یې سم ځواب په نښه کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟ ( )	(۴۴)	(۱۰)	(۳۰)	( )
د پښتو او دري ترمنځ ګډ توري څو دي؟ ( )	(۲۰)	(۲۲)	(۲۸)	( )
د پښتو په الفبا کې چپ توري څو دي؟ ( )	(۲۲)	(۲۸)	(۲۱)	( )
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟ ( )	(۱۳)	(۴)	(۲)	( )

د الفباهر توري ته یوه کلمه په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې په هماغې توري پیل شوې وي.

لکه: (آ) آسمان.

۳. د پښتو اصلي توري څو دي؟ بیا د هر توري له پاره درې درې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۴. لاندې پښتو تورو ته داسې کلمې جوړې کړئ چې توري د کلمې په سر، منځ او پای کې راشي.

(ټ- ډ - ړ- ځ- څ- ږ- ښ- ڼ).

لکه: (ټال) په سر کې (غټان) په منځ کې (مټ) په پای کې.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د پښتو الفبا توري وپېژندل؟
- زده کوونکي کولی شي چې هر توري ته کلمې ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پښتو اصلي تورو ته کلمې جوړې او بیا دې په جملو کې وکاروي.

ketabton.com - The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

الوتکه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د الوتکې په اړه معلومات پیدا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې الوتکه د لومړي ځل له پاره چېرې او د چا له خوا جوړه شوه؟
- الوتکو د انسانانو په ژوند کې کوم بدلون راوستی دی؟

دالوتکې په وسیله انسانان له یوه ځای څخه بل ځای ته په ډېره لږه موده کې سفر کولی شي. الوتکې د انسان په ژوند کې زیات بدلون راوستی دی.

الوتکه د لومړي ځل له پاره د (۱۹۰۳) م کال د دسمبر د میاشتې په (۱۷) نېټه دوو امریکایي ورنړو چې اولیف رایټ او ویلبور رایټ نومېدل په هوا کړه. دوی خپله لومړنۍ الوتنه د هغې الوتکې په وسیله چې یو ماشین یې درلود چې د لرګیو، تارونو او ټوکر څخه جوړه شوې وه د (۳۷) مترو په واټن سرته ورسوله. دا په نړۍ کې لومړنۍ الوتنه وه. تر دې وروسته نورو پوهانو د الوتکې جوړولو په کار کې ښه والی راوست، او س په نړۍ کې راز راز الوتکې جوړې شوې دي. ځینی الوتکی تر (۱۴۰۰۰) مترو لوړوالي پورې الوتنه کولی شي، لویې الوتکې زیات شمېر کسانو له پاره ځای لري.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د هوايي ترانسپورټ د ارزښت او ګټو په هکله د زده کوونکو د سويې په پام کې نيولو سره سم معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن د يو بل په مرسته ولولئ!
۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

تغير - فاصله – دنيا – چټک - طياره

الف: الوتکه ________________.
ب: بدلون __________________.
ج: واټن __________________.
د: نړۍ ________________.
هـ: تېز __________________.

۳. د لاندې پاراګراف تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

الوتکه د لومړي ځل له پاره په ۱۹۰۳ _______ کال کې دوو ___________ ورونو چې _________ نومېدل جوړه کړه.
دوی خپله _______ الوتنه د هغې الوتکې په وسيله چې يو _______ يې درلود، چې د______________، تارونو او __________ څخه جوړه شوې وه د ۳۷ مترو په _______ سرته ورسوله. د ا په نړۍ کې لومړنۍ ___________ وه.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(الوتکه ـ نړۍ ـ چټک ـ سفرـ بدلون).

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د متن په مفهوم پوه شوي دي او خپل معلومات نوروته ويلی شي؟
- آيا زده کوونکو و کولی شول چې ورکړل شوی پاراګراف په مناسبو کلموبشپړکړي؟
- آيا زده کوونکو د کلمو ضد پيدا کړی دي؟

کورنۍ دنده:

د الوتکې د ارزښت او ګټې په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

اوه ویشتم لوست

د کلام اجزاوې

نوم

موخه: د نوم په معنا او مفهوم باندې پوهېدل، په جملو کې د نوم سم کارول، او د دې متن لوستل او لیکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د څو شیانو نومونه واخلئ؟
- ستاسو په فکر نوم څه ته وایي؟

نوم:

نوم د وینا هغې برخې ته وایي چې د هغه په واسطه یو شخص، حیوان یا شی نومول کېږي نوم د څوک، چا، څه شي او څه شیانو پوښتنو ته ځواب ورکوي.

لاندې جملې ولولئ! ترکومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده د انسان، حیوان یا د یو شي نوم را ښیي.

۱. زرغونه نن بازار ته ځي.
۲. اڅک خپل ملګري ته لیک لیکي.
۳. ګل غوټۍ لمر ته ناسته ده.
۴. هغه آس زیړ رنګ لري.

زرغونه، اڅک، ګل غوټۍ، آس

کلمې ټول نومونه دي زموږ په ژبه کې د (څوک او چا) پوښتنې د ا شخاصو او د څه شي پوښتنې د شیانو له پاره راځي.

مثلاً چا ـ څوک؟ـ غوټۍ ـ ایمل ـ او زمری.

یادونه: په پښتو کې چا او څوک د مفرد او جمع د پاره یو ډول راځي او توپیر یې د جملې په خبر کې څرګندېږي.

څه شی؟ ونه، موټر، اوبه، ځمکه. څه شیان؟ غرونه، ونې، ګلان، میږې.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د نوم او دهغه د مثالونو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړه!
- پر زده کوونکو باندې د نوم ببېلګې د تختې پرمخ مشق او تمرين تر سره کړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
٢. لاندې نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د انسان نومونه پکې په نښه کړئ.
(زرغونه، روښان،ونه، ثوکۍ، آس، پسه).
٣. په لاندې نومونو کې د شيانو نومونه په نښه کړئ!
(مېز، ګېلاس، ساعت، ونې، ګلان، لاسونه).
۴. لاندې متلونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا تر نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ!
   ١. لمر په دوو ګوتو نه پټيږي.
   ٢. له بېکاره هر څوک بې زاره دی.
   ٣. ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سورغمی دی.
   ۴. شرمښ هغه مېږه وږي، چې له رمې څخه جلا وي.
   ۵. خپله خوله هم کلا ده هم بلا ده.
۵. زده کوونکي دې په دوه کسيزه توګه يو بل ته املا ووايي او خپلې غلطۍ دې د ښوونکي په مرسته اصلاح کړي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نوم او دهغو مثالونو په وړاندې کولو سره کولی شي معلومات ورکړي؟
- آيا زده کوونکي وکولی شول چې د انسان، حيوان او دشيانو نومونه په ورکړل شوو نومونو کې په نښه کړي؟
- په ورکړل شوو متلونو کې يې نومونه پيدا کړی شول؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د انسان، ژارويو، او شيانو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا يې په جملو کې وکاروئ.

ketabton.com - The Digital Library

اته ويشتم لوست

ټلويزيون

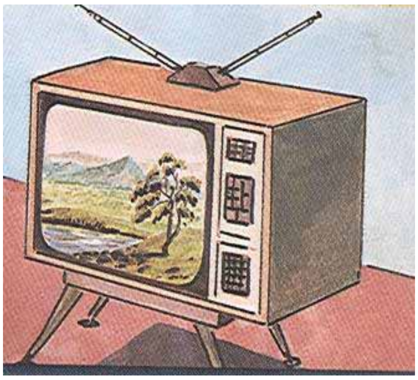

موخه: د متن سم لوستل، ليکل د ټلويزيون پېژندل او د ټلويزيون په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- په انځور کې څه وينئ؟
- تاسې د ټلويزيون کومو خپرونو سره مينه لرئ؟

ټلويزيون د خبرو رسولو هغه وسيله ده چې د آواز سربېره تصوير هم ښيي. ټلويزيون يو داسې بکس دی چې مخې ته يې ښيښه لګېدلې ده. په دې ښيښه باندې د ويونکو او نورو شيانو تصويرونه ښکاري. د دې شاته د وړو وړو پرزو يو جال دی. ټلويزيون د راډيو يو پر مخ تللی شکل دی. توپير يې دادی چې موږ له راډيو څخه يوازې غږونه اورو او په ټلويزيون باندې له آواز سربېره تصويرونه هم راځي.

بل توپير يې دادی چې راډيو تر ليرې ځايونو پورې اورېدل کېږي. خو ټلويزيون له خپل مرکز څخه تر (۷۰) کيلو متره ليرې اورېدل او ليدل کېدای شي. خو اوس د ډېرو انتنونو په جوړولو سره دا کار اسانه شوی دی. د هر ځای او د هر هېواد په ټلويزيون کې ډول ډول پروګرامونه خپرېږي.

په ټلويزيون کې د قرآن کريم ښوونه، تلاوت، روغتيايي پروګرامونه، خبرونه، تفريحي پروګرامونه، سپورتي لوبې، ترانې، سندرې، مرکې او ښوونيز فلمونه او داسې نور خپرېږي.

هر څوک د خپلې خوښې پروګرامونه په خپل وزګار وخت کې ګوري.

ټلويزيون د بېلا بېلو ښارونو، هېوادونو او کليو عکسونه ښيي د نړۍ له حالاتو څخه موږ خبروي. د ساينس او د نورو علومو سبقونه را ته ښيي. ټلويزيون له سهار څخه تر ماښامه پورې د ماشومانو او ځوانانو د ښې روزنې له پاره هم ښوونيزې او روزنيزې خپرونې لري او ترې ګټه اخلي.

ketabton.com - The Digital Library

زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د ټلویزیون تعلیمي او تربیوي خپرونې وګوري او ګټه ترې واخلي. د ټلویزیون د کتلو په وخت کې باید تاسې لیرې کښېنئ. ځکه چې نژدې کېناستل سترګو ته زیان رسوي.

د انګلیسي (برد) او امریکایي (جنکتر) په هڅو پر (۱۹۲۵) م کال کې د برېښنا په څپو کې ټلویزیون د عکس لېږدولو تجربه بریالۍ شوه او بیا یو شمېر نورو پوهانو ددې کار په بشپړتیا کې هڅې وکړې او د ټلویزیون ننداره یې په نړۍ کې وروښودله.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړه چې کوم پروګرامونه د دوی له پاره په زړه پورې دي په دې هکله دې خبرې اترې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

لغتونه	او معناګانې	لغتونه	او معناګانې
شکل	بڼه	توپير	فرق
تصویر	عکس	مرکو	خبرو
تلاوت	سم لوستل او قرائت	زیان	ضرر
هڅې	کوښښونه		

۲. په خپلو کتابچو کې له پورتنیو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړئ!

۳. په لاندې کلمو کې د ضمیر کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(ټلویزیون، وسیله، هغه، دوی، څوک، موږ، ملت، ټول، زموږ، تاسې)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ټلویزیون په اړه یې پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي کولی شي چې د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله خبرې وکړي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې یې ضمیرونه وپېژندل؟

کورنۍ دنده:

د ټلویزیون کومه خپرونه مو خوښېږي دهغې په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د ماین خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین له خطرونو څخه د ځان ژغورل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- که چېرې د اسې ډبرې په یوځای کې ووینو چې په سره رنګ په نښه شوي وي باید څه وکړو؟
- د ناچاودلو مرمیو او ماینونو په لیدو سره باید مو ږ چاته خبر ورکړو؟

زرمینه د خپلې ترور کره تلله. کومه لاره چې د هغې د ترور کورته تللې وه، له یوې د ښتې څخه تېرېده چې ځینې ناپېژندل شوي شیان موجود وو.

یوه ورځ د مخه زرمینې ته د ماینونو د خطر پېژندنې او ناچاودلو شیانو د کورس ښوونکې د ماینونو له خطرڅخه د مخنیوي په اړه معلومات ورکړي و، د لارې په اوږدو کې زرمینې ته د خپل استاذ خبرې په یاد وې او په فکر کې یې راګرځېدلې، هسې نه چې په کوم ماین وربرابره شي. په همدې فکر کې وه چې نابېره یې سترګې په ماین ولګېدې. زرمینه بې له دې چې وارخطا شي ودرېده او د خپل استاذ ټولې خبرې یې را په یاد شوې. لومړی یې هغه د ډبرې په وسیله په نښه کړ. خو په دې یې هم تسلي ونه شوه بیا یې یوه ټوټه را واخیسته او په هغه ځای کې یې د یوې نښې نښانې په شکل کېښوده. په خپله په هماغه لاره چې راغلې وه ستنه شوه او د ماین پاکۍ دفتر ته یې خبر ورکړ، د ماین پاکولو یوه ډله له زرمینې سره روانه شوه او هغه سیمه یې له ماینونو څخه پاکه کړه. د ماین پاکۍ دفتر د زرمینې ښوونځي ته د هغې د ښه کار په خاطر یو ستاینلیک واستوو. بله ورځ سرښوونکي د ښوونځي ټول زده کوونکي راوبلل او د زرمینې د هوښیارۍ کیسه یې ټولو ته بیان کړه. بیا یې له زرمینې څخه مننه وکړه او ستاینلیک یې ورکړ. سر ښوونکي له ټولو

زده کوونکو څخه وغوښتل چې باید د زرمینې په شان له هوښیارۍ او زیرکۍ څخه کار واخلي. د ماین د لیدلو په صورت کې باید دماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړو که موسسه لیرې وي نو ښایي چې د کلي مشران او سپین ږیري خبر ورکړي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د ماین د خطرونو په هکله معلومات ورکړه!
- زده کوونکي وهڅوئ چې د ماینونو د خطرونو په هکله چې څه معلومات لري خبرې پرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې کلمو مترادف له درکړل شویو کلمو څخه پیدا او د کلمو ترڅنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

نابېره ـ	ناڅاپه ـ	سمدوار
ډېرې ـ	لوټې ـ	تیرې
تسلي ـ	اطمینان ـ	باور
شکل ـ	بڼه ـ	څېره
سیمه ـ	منطقه ـ	کلی

۲. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست او خپل ځوابونه د پارګراف په بڼه پر خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: زرمینه چېرته تلله؟ ب: په لاره کې یې څه ولیدل؟ ج: زرمینې څه وکړل؟

د: بیا یې چاته خبر ور کړ؟ هـ: په پای کې څه وشول؟

و: که تاسې هم په کومه سیمه کې له ماین سره مخامخ شئ څه کولی شئ؟

۳. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د ضمیر له کلمو څخه کرښه وکاږئ.

ورځ ـ هغه ـ ماین ـ سیمه ـ چا ـ ځوک

الف: زرمینه بې له دې چې ــــــــــــــــ شي، ودرېده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ماین د نښو په اړه معلومات پیدا کړ؟
- آیا زده کوونکي د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې د ضمیر کلمې پیدا کړئ؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوې کیسې مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

د ېرشم لوست

د ټپ تړل

موخه: دمتن سم لوستل، ليکل او د ټپ دتړلو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ستاسو کوم ځای کله ټپي شوی دی؟ بيا مو د خپل ټپي شوي ځای په اړه څه فکر کړی دی؟
- که يو ځای مو ټپي شي څه بايد وکړئ؟

رحمان او اجمل په بڼ کې لوبې کولې. د لوبو په وخت کې ناڅاپه د رحمان پښه وښوېده او په ځمکه راوغورځېده. لاس يې ټپي او ډېر ژوبل شو.

اجمل نور څه پيدا نه کړل يو څه خاوره يې دهغه پر ټپي شوي ځای واچوله چې وينه يې پرې بنده شي. کله چې رحمان کورته راغی موريې شليدلي کالي او دلاس ټپ وليد. تري يې وپوښتل چيرې دې ځان ژوبل کړ؟ رحمان وويل مور جانې ما او اجمل دواړو په بڼ کې لوبې کولې چې ناڅاپه مې پښه وښوېده او پرځمکه وغورځېدم مور يې نور هېڅ ونه ويل لومړۍ يې په پاکو اوبو او صابون د هغه ټپ له خاورو او وينو ومينځه او په يو نرم او پاک ټوکر يې وتاړه چې وينه يې بنده شي. کله چې دهغه پلار خبر شو رحمان يې د کلي نږدې کلينيک ته ور ووست. پلار يې ډاکټر ته ټوله کيسه و کړه ډاکټر د هغه ټپ له خاورو څخه ښه پاک کړ، بيا يې د ميکروب ضد درمل پرې واچول او زخم يې وتاړه.

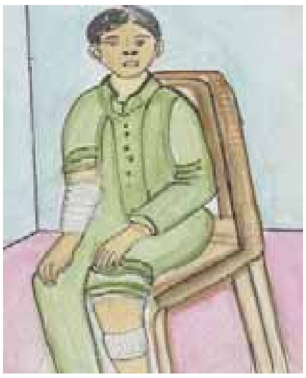

بيا يې ورته وويل: پر ټپ خاوره او نسوار اچول ډېر زيان لري. تيتانوس او نورې خطرناکې ناروغۍ مينځ ته راوړي او کله کله د ټپي د مړينې سبب ګرځي. په خاورو کې ډول ډول ميکروبونه وي چې که پر ژوبل شوي ځای واچول شي په ډېره اسانۍ سره دغه ميکروب د انسان بدن ته ننوځي د ټپونو په جوړېدلو کې پاکوالی لومړۍ درجه ارزښت لري ځوک چې ټپ تړي بايد خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون پرې مينځې او بيا زخم په پاکه ټوټه وتړي او تر جوړېدو پورې پاک وساتل شي.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- د ټپ د تړلو او دغه د پاک ساتلو په هکله دې معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د لوست متن ولولي، بیا دې دهر ګروپ یوتن د ټپ د تړلو په هکله خبرې وکړي.

۲. لغتونه او معناګانې:

ټپ ـ زخم	ناڅاپه - نابېره
شلیدلی ـ څیري	ټوکر ـ ټوټه

۳. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

- رحمان او اجمل په بڼ کې څه کول؟
- ډاکټر درحمان پلار ته څه وویل؟
- کوم شی د تیتانوس د ناروغۍ سبب کېږي؟

۴. له درکړل شوو قوسونو څخه د کلمو سم شکل وټاکئ او د جملو په تشو ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

اجمل دغه په ټپ یو موټی ________________ واچوله. (ښاوره، خاوره)

ډاکټر وویل: په ټپ خاوره اچول ډېر __________ لري. (ظرر، ذرر، ضرر)

د زخم په مینځلو کې دا پشولو اوبو او________ څخه ګټه واخلئ. (صابون، ثابون)

د ټپ __________ به پاک ټوکر ښه وي. (ترل، تړل)

ټپ باید لومړی په پاکو اوبو __________ شي. (ومینځل، واینځل)

۵. دلاندې مفردو کلمو د جمع شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ

بڼ ـ ډاکټر ـ ټپ ـ لوبه ـ لاس ـ پلار.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آیا دوی د ټپ په هکله خبرې کولی شي؟ او د ټپ د لارو چارو په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې ځوابونه وویلی شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(ټپ، زخم، خاوره، پاکوالی، میکروب، بڼ)

ketabton.com - The Digital Library

يو د يرشم لوست

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ويلی شئ چې نشه يي توکي په څو ډوله دي؟
- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدی وي د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه هغه حالت ته وايي چې نشه کوونکی يې د عادي حالت څخه ووځي. اودښو او بدو توپير و نشي کړای. نشه يي توکي لکه چرس، بنګ، ترياک، هيروئين، شراب او داسې نور. چې په هره بڼه وکارول شي بدن ته زيان رسوي. او انسان خپل جسمي او روحي فعاليتونه په ښه توګه سرته نشي رسولی. پورته نشه يي توکي په اقتصادي لحاظ انسان ته زيان رسوي. نشه يي انسان د نشې د ترلاسه کولو له پاره په هره بيه چې وي پيسې ورکوي. له اقتصادي زيان سربېره د انسان په وجود کې ډول ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. او د هرې ورځې په تېريدو سره د خپل وجود پياوړتيا له لاسه ورکوي. نشه يي کسان د وجود په کمزوري کېدو نه شي کولی چې خپل ورځيني کارونه سرته ورسوي او يا د خپلو کارونو له پاره مهال وېش په پام کې ونيسي. نشه يي کسان د خپل بيکاره او کمزوري وجود له مخې د کار کولو له ډګر څخه وځي ورو ورو له غريبۍ سره مخ کېږي د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار ګرځي. ډېر

تنکي ځوانان د نشه يي توکو د پيسو د تر لاسه کولو له پاره په غلا او نورو ډول ډول جرمونو لاس پوري کوي. د نشه يي توکو د عادت عوامل: جګړه، کډوالي، بې وسي، ناوړه او خراب ملګري او کورنۍ ستونزې او داسې نور دي، نو په کار ده هغه کسان چې په دې ناوړه عمل باندې

اخته دي له ځان سره پیاوړي او قطعي پرېکړه وکړي او دغه بد او زیان رسوونکی عمل پرېږدي. او پر ځای یې خپل وجود په مېوو او دانو پیاوړی کړي. تر څو په ژوند کې نېکمرغه او بریالی واوسي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او بیا دې د نشه يي توکو په زیانونو لنډې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه په وار وغواړي چې د نشه يي توکو نومونه واخلي او د زیانونو په اړه دې یوه یوه جمله د تختې پرمخ ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د نشه يي توکو نومونه دې واخلي او په زیانونو دې نورو ته معلومات ورکړي.

۳. لاندې پوښتنو ته مناسب ځوابونه ووایئ.

- د نشه يي توکو د عادت عوامل کوم دي؟
- نشه يي خلک ولې خپل ورځيني کارونه په سمه توګه نه شي تر سره کولی؟

۴. د لاندې کلمو ضد پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ښه ـ ورځ ـ جګړه ـ خراب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د نشه يي توکو د زیانونو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو دزیانونو په هکله خبرې وکړي؟
- زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو د زیانونو په هکله څو کرښې ولیکي؟

کورنۍ دنده:

نشه يي انسان ولې خپل ورځيني کارونه په سمه توګه نشي ترسره کولی؟
په دې هکله څو کرښې ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

دوه د یرشم لوست

د چینې غاړه

موخه: د متن لوستل، لیکل د چینې داوبو د ارزښتونو او ګټو په هکله معلومات ورکول او په متن کې د صفت د کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په کوم ځای کې چینه لیدلې ده؟
- په کومو ځایونو کې چینې موجودې دي؟

الله پاک زموږ د ګران هېواد په ځینو ځایونو کې ښکلې او د خوندورو اوبو چینې پیدا کړې دي.

د چینو اوبه ډېرې رڼې، پاکې او سړې دي. زموږ خلک د څښاک له پاره د چینو اوبه کاروي. زیاتره چینې د غرونو په لمنو او ښکلو درو کې موجودې وي، چې د هغو سیمو خلک ورڅخه پوره ګټه اخلي. ښځې، نجونې او پېغلې د څښلو داوبو دراوړلو له پاره چینو ته ځي او په منګې کې اوبه راوړي. د چینې اوبه د خدای (جل جلاله) لوی نعمت دی، نو ددې وړیا نعمت په هکله زموږ خلکو په لنډیو کې په ډېره ښه توګه د چینو یادونې کړې دي. غوره داده چې د چینو له اوبو سره بې پروایي ونه کړو او په هغو کې دچتلیو د اچولو او یا نورو ورانیو څخه په کلکه ډډه وکړو او د دې طبیعي زېرمې په ساتنه کې ډېره پاملرنه ولرو.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي!
- د چينې د ارزښت په اړه دې معلومات ورکړي!
- په زده کوونکو باندې د متن له مخې د صفت کلمې پيدا او د تختې پرمخ وليکي.
- زده کوونکي دې وهڅوي چې دچينې په هکله نورې لنډۍ له ياده زده کړي او بيا دې په ټولګي کې ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د چينو د ساتلو په اړه دې څو زده کوونکي خبرې وکړي.

۳. پوښتنې:

- د چينې اوبه ولې سړې دي؟
- د چينې اوبه ولې روڼې او پاکې دي؟

۴. لاندې کلمې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ، د صفت کلمې په نښه کړئ او وروسته يې په جملو کې وکاروئ.

پاک ـ	چينه ـ	هبواد ـ	ګران ـ	ښکلو ـ	غزنى ـ
ډېر ـ	ګټه ـ	خلک ـ	اوبه ـ	روڼې ـ	پاملرنه ـ

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلى شي؟
- آيا دوى د چينو د ارزښت او ګټو په اړه خبرې کولى شي؟
- زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه وويل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د چينې د ارزښت او ګټو په اړه څو کرښې وليکئ!

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

درې دېرشم لوست
خاص نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل د خاص نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ویلی شي چې خاص نوم کوم نوم ته وایي؟
- تاسې د خاص نوم څو بېلګې ووایئ!

خاص نوم: د ټاکلو اشخاصو او شیانو د نومونو له پاره کارول کېږي،

لکه: خوشحال خټک، جامي، میرویس نیکه، غازي امان الله خان او نور...

د لاندې کلمو په هره برخه کې یو لړ خاص نومونه راوړل شوي دي تر لوستلو وروسته خاص نومونه پیدا کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. خوشحال خټک، رحمان بابا، ملالۍ، زرغونه انا.

۲. ښارونه: کابل، ننګرهار، قندهار، پېښور، توکیو.

۳. هېوادونه: افغانستان، امریکا، ایران، پاکستان.

۴. سیندونه: هریرود، هلمند، آمو، کوکچه.

۵. بحیرې: کسپین، توره بحیره، مدیترانه.

۶. اوقیانوسونه: د اطلس او قیانوس، د هند اوقیانوس.

۷. سیارې: عطارد، زهره، مریخ، زحل، او رانوس.

۸. ورځپاڼې: د کابل انیس ورځپاڼه، د کابل ښار د اصلاح او هېواد ورځپاڼې

۹. مجلې: د کابل عرفان، کابل، د کمکیانو انیس.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم د پېژندلو څو بېلګې دې پر تخته وليکي.
- لکه: افغانستان، بلخ.
- ښوونکی دې د متن نوې کلمې د تختې پر مخ وليکي. او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې خاص نومونه په ګوته کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن دې په لوړ آواز ولولي.

٢. په لاندې کلمو کې خاص نوم په نښه او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

رحمان بابا ـ زرغونه انا ـ کابل ـ ننګرهار ـ مزار شريف ـ ايران ـ د ننګرهار سپين غر آمو سيند.

٣. لاندې متن په خپلو کتابچو کې وليکئ، بيا تر خاصو نو مونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

شېر باز اکا خپلو زامنو سورګل او چنار ګل ته نصيحت کاوه او ويل يې: «ګرانو زامنو! زما خبرې په غور سره واورئ. تل يو موټی اوسئ. ځوک مه پرېږدئ چې ستاسو تر منځ درز واچوي. کومه رمه چې له ما څخه تاسو ته پاتې ده د زياتوالي په حال کې ده.

نو او س د پخوا په شان دا امکان نشته چې مېږې د څړ له پاره يوازې د بکوا دښتې ته بوځئ.

ښه به دا وي چې رمه د سپين غره او يا تور غره په لمنو کې وپيايئ.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا زده کوونکو د خاص نوم په اړه پوهه ترلاسه کړه؟
- په متن کې يې خاص نومونه پيدا کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په کور کې څو خاص نومونه په کتابچو کې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

يادونه:

بکوا د فراه په ولايت کې د يوې د ښتې نوم دی.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

څلور د پرشم لوست

ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګل پاچا الفت پېژندل او په متن کې د خاص نوم په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا د ګل پاچا الفت په هکله څه ويلی شئ؟
- څوک کولی شي چې ددې ليکوال په هکله خپلو ټولګيوالو ته معلومات ورکړي؟

ګل پاچا الفت د مير سيد پاچا زوی په (۱۲۸۷) لمريز هجري کال د لغمان د قرغيو دولسوالۍ په عزيز خان کڅ کې زېږېدلی و، دی يو پوه او فاضل انسان و. د خپل وخت پوهې يې حاصل کړې، څرنګه چې د غه ستر اونوميالی ليکوال او شاعر د زده کړې په پړاو کې ډېر ذکي او هوښيار و، نو پر خپلو استاذانو ډېر ګران و.

نوموړي کلونه کلونه دهېواد په علمي او فرهنګي ټولنو کې دنده تر سره کړې ده. ډېر کتابونه يې ليکلي دي. « غوره نثرونه » او « غوره اشعار » يې مشهور کتابونه دي.

ښاغلی الفت په خپلو ليکنو کې موږ ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل ورباندې وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شيطان جوړوي. همدا رنګ خپل هېواد اوخلک ورباندې ګران وو او ټول افغانان ددې هېواد بچيان بولي، لکه چې وايي:

ديوه وطن او لاديو   تېر له سره په هېواد يو
دا وطن دی په موږ ګران
دا وطن دی د افغان

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن د مهمو ټکو په هکله زده کوونکو ته ګټور معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
٢. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ.

_____________ یو پوه او فاضل انسان و، په سلګونو کتابونه یې لیکلي دي.

ښاغلی الفت یو ښه _________او لیکوال و.

د ښاغلي الفت ____________________ مشهور کتابونه دي.

٣. د لوستل شوي شعر مطلب په نثر واړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
٤. په متن کې خاص نوم پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د ګل پاچا الفت په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو د شعر مطلب په نثر ولیکلی شو؟
- زده کوونکو په متن کې خاص نومونه پیدا کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ګل پاچا الفت په اړه، څه چې یې زده کړل، څو کرښې ولیکي.

ketabton.com - The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

عام نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د عام نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په فکر عام نوم څه ډول نوم ته ويل کېږي؟
- تاسې کولی شئ چې د عام نوم څو بېلګې ووايئ؟

عام نوم: هغه نوم ته وايي چې په خاصو او ټاکلو شيانو او ځايونو د لالت نه کوي. عام نوم هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې په خپل ځان او د خپل ځان په شان نور موجودات په عامه بڼه راښيي.

د مثال په توګه: سړی، ونې، بزګران، بازار، ښار، کلی، بانډه. ښځه، نجونې، هلکان، استاذ، کتاب، قلم، کور.

لاندې جملې ولولئ تر کومو کلمو لاندې چې کرښه ايستل شوې ده هغو ته پام وکړئ:

۱. په ښوونځي کې زده کوونکي زده کړه کوي.
۲. سېلاب راغی او ونې يې له بېخه وايستې.
۳. د اطفايې کارکوونکو نن په بازار کې ډېر زيات اور مړکړ.
۴. د کابل په ښار کې څو کاله د مخه داسې بسونه په کار لويدلي وو چې د برېښنا په واسطه يې کار کاوه.
۵. ځينې خلک په ښار او ځينې يې په کلي او بانډو کې ژوند کوي.

په پورتنيو جملو کې ښوونځي، زده کوونکي، ونې، کارکوونکي، بازار، اور، ښار، کلي، بانډه، بسونه، او برېښنا داسې کلمې دي چې يو ټاکلی شخص او يا شی نه ښيي، بلکې عام نوم را ښيي، ځکه ذکر شوي نوم ته عام نوم وايي.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د عام نوم د مثالونو په ورکولو سره زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- له متن څخه عام نوم پر تخته ولیکئ لکه: ښوونځی.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن یو د بل په مرسته په چوپتیا سره ولولئ.
۲. هر ګروپ دې د عام نوم په معنا او مفهوم په خپل منځ کې خبرې وکړي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي په مخکې د عام نوم تعریف له یاده ووایي او څو عام نومونه دې د ښېلګې په توګه پر تخته ولیکي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تر عامو نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ.

مردان هغه دي چې همت ناک وي　　　　د ننګ په کار کې چست وچالاک وي

خوشحال خټک

۴. لاندې متن ولولئ او یوازې عام نومونه پیدا او په کتابچو کې یې ولیکئ.

افغانستان یو زراعتي هېواد دی. ډېر خلک یې په بزګرۍ او مالدارۍ بوخت دي. دوی په کرونده کې له ماشینونو او ټرکټورونو څخه ګټه اخلي، زموږ د هېواد زیات شمېر خلک د کورنیو څارویو له حاصلاتو، لکه شیدې، مستې، پوڅې، غوښې او غوړو څخه ګټه اخلي او همدا ډول له وړیو، پوستکو، کولمو او د څارویو له ښکرونو څخه هم ګټه اخلي، چې زموږ د هېواد د صادراتو لویه برخه جوړوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د عام نوم په هکله پوهه تر لاسه کړه؟
- زده کوونکي د عام نوم په اړه خبرې کولی شي او ښېلګې یې په نومونو او کلمو کې ویلی شي؟
- زده کوونکي د خپلو زده کړو څخه د خوښۍ احساس کوي؟
- آیا دوی وکولی شول چې په ورکړل شوي متن کې عام نومونه پیدا کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه عام نومونه له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي.

ketabton.com - The Digital Library

شپږم د برشم لوست

لمريز نظام

موخه: د متن لوستل، ليکل د لمريز نظام په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلى شئ چې لمريز نظام يعنى څه؟
- آيا پوهيږئ چې زموږ په لمريز نظام کې څو سيارې موجودې دي؟

کله چې موږ آسمان ته ګورو، د ورځې لمر او د شپې په کې سپوږمۍ او ستورې وينو. د لمر په وجه ورځ رڼا وي، آسمان د شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلى ښکاري.

په لمريز نظام کې (۹) سيارې موجودې دي چې ټولې د لمر په شاو خوا کې څرخي. يوازې ځمکه په (۳۶۵) ورځو او شپږو ساعتونو کې چې يو کال دى يو ځل له ځمکې څخه راڅرخي.

سيارې په خپله رڼا نه لري. خپله رڼا له لمر څخه اخلي. کله چې موږ د شپې له خوا آسمان ته وګورو ډېر ستورې وينو او د ورځې له خوا موږ دا ستورې نشو ليدلى، ځکه دلمر رڼا ډېره زياته وي.

لمريز نظام د خداى تعالى (جل جلاله) د قدرتونو يوه روښانه نښه ده.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د لمريز نظام په اړه د زده کوونکو د پوهې او سويې په پام کې نيولو سره معلومات ورکړئ.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې
الف: وجه سبب
ب: سياره هغه ستوري چې دلمر په شاوخوا څرخېږي او خپله رڼا نه لري.
ج: نښه علامه
د: نظام جوړښت او ترتيب

۲. د لاندې جملو تش ځايونه په ورکړل شوو مناسبو ربطي توروسره ډک او په خپلو کتابچو کې وليکې.

- آسمان ______ شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.
- (په، د، له، چې)
- په شمسی نظام __________ نهه سياري موجودې دي.
- (کې، د، څخه، له)
- سيارې خپله رڼا د لمر __________ اخلي.
- (چې، کې، څخه، په)
- کله چې موږ آسمان __________ د شپې ګورو، ډېر ستوري وينو.
- (چې، کې، په، ته)
- ځمکه په ۳۶۵ ورځو، او شپږو ساعتونو کې يوځل دلمر په __________ را څرخي.
(شا، خوا، شاوخوا)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د لمريز نظام په هکله خبرې کولی شي؟
- آيا زده کوونکي د پوهې او معلوماتو لاس ته راوړلو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لمريز نظام په هکله څو کرښې مقاله وليکي.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

اووه دېرشم لوست

ابن سینا

موخه: د متن لوستل، لیکل، او د ابن سینا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ابن سینا څوک و؟
- څه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو، علومو کې پوره لاس درلود؟

ابن سینا د نړۍ مشهور عالم او. د بخارا په ښار کې زېږېدلی و.

نوموړی لا د شلو کلونو و چې د خپل وخت د یوه پوه شخص په نوم یادېده.

ابن سینا سربېره پردې په شاعرۍ کې هم مشهور و. ابن سینا د طب په هکله شپاړس کتابونه لیکلي دي. خورا مشهور کتاب یې د (القانون فی الطب) په نوم یادېږي. له دې کتاب څخه تر شپږ سوو کلونو زیات د درسي کتاب په توګه ګټه اخیستل کېده. او س هم په ځینو ځایونو کې له نوموړي کتاب څخه ګټه اخیستل کېږي. د ا کتاب د عصري طب بنسټ جوړوي.

ابن سینا د فلسفې او عقایدو په هکله (۲۸) کتابونه لیکلي دي. همدا ډول یوولس کتابونه یې د نجوم او ساینس په برخه او څلور کتابونه یې د شعر او شاعرۍ په اړه لیکلي دي. دنړۍ اوسنۍ طبابت دهغه له معلوماتو څخه منځ ته راغلی او د نړۍ ټول خلک د ابن سینا خدمتونو ته په درنه سترګه ګوري.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې د ابن سینا په اړه معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې نوې کلمې په تخته ولیکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
خو تنه زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه څه چې یې له متن څخه زده کړل معلومات وړاندې کړي.

۲. لاندې لغتونه معنا شوي دي تاسې له هرې کلمې څخه جملې جوړې کړئ.

مشهور _____	(د شهرت خاوند)
طبابت _____	(درملنه)
سربېره ______	(علاوه)
نجوم _______	(دستورو علم)
عصري ______	(د زماني سره سم)
بنسټ _______	(اساس)

۳. دلاندې پوښتنو له پاره په شفاهي توګه سم ځوابونه ورکړئ.

- ابن سینا په کوم ښار کې زیږیدلی و؟
- ابن سینا په کومو علومو کې پوره لاس درلوده؟
- ابن سینا څو کتابونه لیکلي دي؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي وپوهېدل چې دغه پوه عالم کوم کوم کتابونه لیکلي دي؟
- آیا زده کوونکو وکولی شول چې پوښتنو ته سم ځوابونه ورکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه مقاله ولیکي.

ketabton.com - The Digital Library

اته دېرشم لوست

دونې رېښې

موخه: د متن لوستل، لیکل او د ونې رېښو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو د ونې رېښې لیدلې دي؟
- د ونو هغه برخه چې د خاورو لاندې ده څه نومیږي؟
- ستاسو په نظر دونو رېښې څه دنده لري؟

کله چې تاسو ونې ته ګورئ نو یوازې پاڼې، څانګې او تنه یې ستاسو په نظر راځي. خو دونو هغه برخه چې ترځمکې لاندې ده او د رېښو په نوم یادیږي تاسو یې نه وینئ.

رېښې هم د څانګو په شان لویې او کوچنۍ دي. ترځمکې لاندې وي او په ستر ګو نه لیدل کېږي د ځینو ونو رېښې دهغو ونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې غځېدلې دي.

ځینې رېښې په ځمکه کې ژورې تللې وي او ځینې د ځمکې سطحې ته نږدې وي. دریښو یوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ټینګه ساتي. که ونه رېښې ونه لري نو تېز بادیې رانسکورويي.

تاسو به لیدلې وي چې زیاتې ونې دزیاتو تېزو بادونو سره ټینګې ولاړې وي. چې دا ټینګوالی یې د زیاتو او کلکو رېښو دشته والي له امله دي. تاسو ته څرګنده ده چې ونې اوبو او خوارو ته اړتیا لري. ونې د رېښو په وسیله له ځمکې څخه اوبه او خواړه جذبوي. د رېښو په پای کې د وېښتانو په شان کوچنۍ رېښې موجودې دي. همدا کوچنۍ رېښې اوبه او خواړه جذبوي. بیا یې پاڼو او څانګو ته لېږدوي په کار داده چې موږ ونو ته په مناسب وخت سره اوبه ور کړو او د شاوخوا خاوره یې نرمه وساتو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ونو د ريښو په هکله معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي او څو نور زده کوونکي دې دوني د ريښو په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

۲. دلاندې کلمو متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او دکلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

لاندې ــــــــ

نږدې ــــــــ

تيڼګه ــــــــ

تېز ــــــــ

سست،	پيل،	پاس،	ورو،	لرې

۳. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

ريښې هم د څانګو په شان لويې او ـــــــــــــ وي.

د ځينو ونو ريښې د هغوونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې ـــــــــــــ وي.

د ريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ـــــــــــــ ساتي.

۴. زده کوونکي دې يو بل ته دلوست له مخې املا وو ايي.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن لوستلی شي؟
- زده کوونکي پېدې پوه شول چې د ونو ريښې څه دنده لري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ونې دجوړښت په هکله څو کرښې وليکي.

ketabton.com - The Digital Library

چاپېریال (محیط)

موخه: د متن لوستل، لیکل، د چاپېریال پېژندنه، د چاپېریال د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې زموږ چاپېریال له څه شي څخه جوړ شوی دی؟
- په هغه ځای کې چې موږ ژوند کوو د څه شي په نوم یادیږي؟

هر هغه څه چې زموږ په شاو خوا کې دي. زموږ چاپېریال یا محیط دی. زموږ کور، کلی، ښوونځي، سړکونه، د لوبو ځای، خلک، هغه ښار او کلي چې موږ پکې اوسېږو ، او هغه هوا چې موږ یې تنفس کوو دا ټول زموږ د چاپېریال یوه برخه ده. ځمکه د ټولو ژویو او الوتونکو مرغانو له پاره چاپېریال یاد ژوند محیط دی. زموږ چاپېریال پر موږ ډېره اغېزه لري.

موږ د روښنايي او تودوخې سربېره په زرګونو نورو شیانو ته اړتیا لرو. د نړۍ د وګړیو شمېر ورځ په ورځ په زیاتېدو دی. ډېر هغه څه چې موږ یې کاروو، د چاپېریال د ککړتیا سبب کېږي. چې دا ککړتیا بیا ډېری ناروغۍ رامنځ ته کوي.

د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي.هغه مواد چې زموږ د چاپېریال د ککړتیا سبب ګرځي په دوه ډوله دي:

یو هغه چې په ځمکه کې تجزیه کېږي او چې د خاورې سره یو ځای شي ځمکه د کښت له پاره قوي کوي. دوهم ډول هغه فضله مواد دي چې د تجزیه کېدلو وړنه وي لکه پلاستیک او داسې نور. که چېرې پلاستیک په ځمکه کې وي هغه په خپلو اجزاو نه تجزیه کېږي که ښاروي یې وخوري ناروغه کېږي او حتی د مړینې سبب یې ګرځي.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د چاپېريال د ارزښت او ګټو په اړه د زده کوونکو نظريات او معلومات واوري او زده کوونکي وهڅوي چې په دې اړه بحث او خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن يو د بل په مرسته ولولئ!

۲. څو تنه زده کوونکي دې د چاپېريال په اړه خبرې وکړي.

۳. د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو څنګ ته يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

چاپېريال ________
ژويو ___________
اړتيا ___________
نړۍ ____________
وګړيو __________
زيان ___________ مواد ____________

شاوخوا،	حيواناتو،	ضـرورت،
دنيا،		
خلکو،	توکي،	ضرر

۴. پوښتنې:

الف: چاپېريال څه ته وايي؟
ب: د چاپېريال د ککړتيا علت څه دی؟
ج: بېکاره يا فضله مواد بايد څه کړو؟
د: د چاپېريال ساتنه د چا دنده ده؟

۵. د لاندې جملو تش ځايونه د لېنديو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپېريال ________. (و، کړ، دی)

ب: ستاسو چاپېريال پرتاسو ډېرې اغېزې ___

(لري، کړي، درلود)

ج: که ځاروي پلاستيک ______________ هغوی ته ډېر زيان رسوي.

(وخوري، خوړي، وخوړ)

د: د محيط ساتنه د ټولو خلکو دنده __________________. (دی، ده، وي)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ژوند چاپېريال په هکله يې معلومات ترلاسه کړ؟
- زده کوونکي د ژوند چاپېريال په اړه خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

هر هغه څه چې ستاسو په چاپېريال کې موجود دي نومونه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ.

ketabton.com - The Digital Library

ځلوېښتم لوست
مفرد نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د مفرد نوم په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې د مفرد نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- آيا د مفرد نوم بېلګې ويلی شئ؟

مفرد نوم: هغه دی چې په يوه ځانګړي شخص، حيوان او شي باندې د لالت وکړي لکه: ښوونکی، ترکاڼ، قلم، مشوانۍ، پياله او داسې نور.

لاندې جملو ته پام وکړئ او ويې لولئ.

١. ښوونکي په لوست پيل وکړ.
٢. د جمال پلار ترکاڼ دی.
٣. دغه قلم شين رنګ لري.
۴. د دې مشوانۍ رنګ تور دی.
۵. دغه پياله ښکلې ده.
۶. هغه چرګ سپين رنګ لري.
٧. د اجمل اکا يو آس لري.

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي. بيا دې د مفرد نوم په اړه لنډ معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې څو نومونه د تختې پرمخ وليکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې مفرد نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليت:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. زده کوونکي دې لاندې جملې ولولي او يو بل سره دې مفرد نومونه په ګوته کړي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

محمد ګل د پنځم ټولګي زده کوونکی دی.

محمد ګل هر سهار وختي له خوبه پاڅيږي لومړی لمونځ کوي ترچاى څښلو وروسته بيا ښوونځي ته ځي.

۳. لاندې شعر ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ! مفرد نومونه يې په ګوته کړئ اوبيا يې په څپو واړوئ.

ای دهقانه وخت د کار اوستا دزيار دی
ستا د لاس ګټې ته هرڅوک اميدواردی
خپل وطن په هر راز بوټو ښايسته کړه
ستا په زيار سره وطن ګل وګلزاردی

۴. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په مفردو کلمو سره بشپړې کړئ.

- ______________ زده کوونکو ته درس ورکوي.
- زما ټولګيوال اجمل__________ د ننګرهار په ښار کې دي.

۵. څو جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ چې مفرد نوم په کې وکارول شي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې په ورکړل شوو جملو کې د مفرد نوم پيدا کړي؟
- آيا زده کوونکي په شعر کې د مفرد نومونه پيدا او هره کلمه يې په څپو واړوله؟

کورنۍ دنده:

شپږ مفرد نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

یو څلوېښتم لوست

کولالي

موخه: د متن لوستل، لیکل، د کولالي په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې کولال څوک دی؟
- آیا ستاسو په کلیوا او سیمو کې کولال شته؟
- له کولالي پرته دڅو نورو کسبونو نومونه واخلئ؟

یوه ورځ ښوونکي له خپلو زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه. هغه څوک چې له ختې څخه مورږ ته شیان جوړوي څه نومیږي؟

اجمل لاس پورته کړ اوویې و یل: کولال نومیږي.

ښوونکي بیا پوښتنه وکړه: چې کولال زموږ له پاره کوم شیان جوړوي؟

میرویس وویل: کولال له ختې څخه منګـي، کـوزې، کاسـې، ګلـدانۍ، مټونه، کندولی، تنور، او نور شیان جوړوي.

شیرشاه پوښتنه وکړه: آیا مورږ هم کولی شو چې له ختې څخه داسې ښکلي شیان جوړ کړو؟ ښوونکي وویل: هو! خو دا کار جلا پوهه او تجربه غواړي.

ریدی وویل: که مورږ د کولال کار

وګورو، نوښايي چې ځينې شيان ور څخه زده کړو.

ښوونکي وويل: ډېر ښه سبا به د کولال د کار ځای ته ورشو سهار چې زده کوونکي ټولګي ته راغلل، ښوونکي وويل: د مخه تردې چې د کولال ځای ته لاړ شو، موږ بايد کومې خبرې او لارښوونې په پام کې ونيسو؟اسد وويل: موږ بايد د لارې په يوه غاړه ولاړ شو.

خټک وويل: د دې له پاره چې په کولالۍ کې څه شی مات نه کړو نو په کار داده چې لوښو ته به لاس نه ور وړو.

ښوونکي وويل: ډېرې ښې لارښوونې مو وکړې که چېرې موږ له دې خبرو سره سم چلند وکړو، له دې کتنې څخه به ډېر خوند واخلو او معلومات به ترلاسه کړو.

زده کوونکي د خپل ښوونکي سره يو ځای د لارې په څنډه د کولال د دوکان په لور روان شول کله چې کولالي ته ورسېدل ښوونکي وويل وګورئ دلته د کولالۍ دماتو لوښو څومره کودي پراته دي.

دکولال د کور په مخکې د کولال زامنو او لوڼو کار کاوه، ځينو خټه په لرګيو وهله او ځينو خاوره چاڼوله. ښوونکي او زده کوونکو د کولال ماما سره روغبړ وکړ سمندر ترې پوښتنه وکړه: کولال ماما: دا خاوره ولې په لرګيو وهئ؟

کولال وويل: د دې له پاره چې خاوره ښه پخه شي. اجمل پوښتنه وکړه ولې دوی خاورې چاڼوي؟ کولال وويل: ځکه چې وړې تيږې ځنې جلا او بېلې شي.جمال پوښتنه وکړه کولال ماما، دا خاوره له کوم ځای څخه راوړئ؟

کولال وويل: له غره څخه يې راوړو. دا خاوره په هر ځای کې نه پيدا کېږي ځکه د خاورينو لوښو د جوړولو له پاره مټينه او پخه خټه په کار وي. زرغون وويل: خټه څنګه جوړوئ؟ کولال وويل: کله چې خاوره له وړو ډبرو څخه په چاڼولو جلا شي

ketabton.com - The Digital Library

بیا اوبه پکې اچوو چې ښه لنده شي. کله چې خټه ښه پخه شوه نو بیا یې څرخ ته راوړو.

بریالي وویل: کولال ماما! لاس دې ولې دومره ژر ژر په اوبو لندوې؟

کولال وویل: د دې له پاره لاس په اوبو لندوم چې خټه مې په لاس پورې ونه نښلي .

توریالي وویل: کولال ماما! د لوښي منځ ته ولې دومره په کراره لاس ورننه باسې؟

کولال ځواب ورکړ: د دې له پاره چې دلوښي منځ هم سم جوړ شي، نو په کراره لاس ور وړم.

ریدی وویل: وګورئ، څه ښه نقش یې پرې کښلی او څومره ښکلی لوښی ځنې جوړ شو. سور ګل پوښتنه وکړه: کولال ماما دا منګی څو ورځې لمر ته ږدئ؟

کولال وویل څلور یا پنځه ورځې چې ښه وچ شي ترڅو په داش کې مات نشي. بیا یې په داش کې ږدو چې پاخه شي. راځئ، چې داش او بټۍ هم دروښیم. بټۍ دوه پوړه لري.

لومړی لوښي په کراره د بټۍ په پاسني پوړ کې ږدو او بیا په لاندېني پوړ کې اور بلوو څو شېبې وروسته لوښي په پاسني پوړ کې پخېږي، کله چې بټۍ سړه شي بیا لوښي ځنې راباسو.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د کولالي په اړه دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې په مخ ولیکي او معنا دې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ بیا د مفردو نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

ښوونکي، میرویس، اجمل، کولالي، شیر ، ایمل،
سهار، اسد ، ختېک، سمندر، جمال، توریالی، ریدي.

۳. لاندې معنا شوې لغتونه په جملو کې وکاروئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

بټۍ	داش
لوښي	ظروف، له خټو څخه جوړ شوي شیان
پوړ	منزل
زرغون	شین

۴. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له متن څخه د ضمیر کلمې پیدا او ولیکي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکو کولال او د هغه د دندې په هکله پوهه او معلومات پیدا کړل؟
- دکولالي په اړه معلومات ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کولالي د کسب په اړه څو کرښې مقاله ولیکي.

ketabton.com - The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست
نیوټن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوټن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې قوې په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:
- د نیوټن نوم خو به مو اورېدلی وي هغه څوک او کوم خدمت یې کړی دی؟
- ویلی شئ چې د جاذبې قوه څه ته وایي؟

نیوټن یو ساینس پوه و چې تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوټن د منې تریوې ونې لاندې ناست و. یوه مڼه له ونې څخه ولوېده او د نیوټن په سر ولګیده. نیوټن د منې له رالوېدو څخه په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟ له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خواته را کاږي.

آیا تاسو پوهېږئ چې مڼې ولې له ونې څخه را لوېږي؟ یا یو توپ د مېز له سر څخه ولې ښکته پر ځمکه را لوېږي؟

ځواب یې دا دی چې ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د ځان خواته را کاږي. او دې ته د ځمکې جاذبه قوه وایي. د ځمکې جاذبه قوه هغه د ځمکې د مرکز خوا ته را کش کوي. هر څومره چې یو شی د ځمکې سطحې ته نژدې وي د ځمکې د جاذبې د قوې په سبب وزن پیدا کوي.

هر څومره چې موږ له ځمکې څخه لېرې شو د ځمکې د جاذبې اغېزه کمېږي. باید ووایو چې د جاذبې قوه په هر شي باندې که لوی وي او که واړه ، اغېزه لري.

نیوټن هغه عالم او پوه و چې د ساینس د علم په ساحه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ.

ښوونكي ته لارښووني:

- متن دې ولولي.
- د جاذبې قوې په اړه چې نيوټن څنګه كشف كړه معلومات وركړه!

د زده كوونكو فعاليتونه:

١. متن يو له بل سره ولولئ!
٢. د جاذبې قوې په اړه په خپلو ګروپونو كې خبرې وكړئ!
٣. لغتونه او معناګانې

لغتونه	معناګانې
الف: جاذبه	كشش
ب: اغيزه	تاثير
ج: نېغ	مستقيم
د: كشف	د يوه نوي شي پيدا كول

۴. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو كلمو سره په خپلو كتابچو كې ډك كړئ.
الف: نيوټن د ځمكې د جاذبې قانون ________كړ.
ب: نيوټن يو ________ و.
ج: ځمكه هر شی د ځان لوري ته را كاږي ځكه چې ځمكه د جاذبې قوه ________.

۵. لاندې پوښتنو ته سم ځوابونه وټاكئ.
– د ځمكې د جاذبې قوه هر شی كومې خواته را كش كوي؟
الف: د ځمكې د مركز خواته.
ب: د ځمكې د سطحې خواته.
ج: د شمال خواته.
د: د جنوب خواته.
– كوم شی د جاذبې قوه لري؟
الف: يوازې ځمكه.
ب: يوازې سپوږمۍ.
ج: هر شی.
د: هېڅ شی.

ارزونه:

- زده كوونكي متن سم لوستلی شي؟
- د نيوټن په اړه يې پوهه يا معلومات تر لاسه كړل؟
- زده كوونكي په دې هكله خبرې كولی شي چې هر شی ولې د ځمكې خواته لوېږي؟

كورنۍ دنده:

زده كوونكي دې لاندې كلمې په خپلو كتابچو كې په جملو كې وكاروي.
(د جاذبې قوه، نيوټن، ځمكه، كشف)

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

دري ځلوېښتم لوست
د جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د جمع نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د جمع نوم څه ډول کلمه ده؟
- کولی شئ چې د جمع څو نومونه ووايئ؟

د جمع نوم: هغه نوم دی چې له يوه څخه پر زياتو اشخاصو، څارويو او شيانو دلالت وکړي. لکه ښوونکي، نجونې، هلکان، ونې، پسونه، خوينډې، ورونه، کتابونه، ګېلاسونه او داسې نور.
په پښتو ژبه کې که وغواړو چې د ځينو مفردو نومونو په پای کې د غه (ونه، آن، يان، ګانې (ه) اوږده، (ې) څرګنده، (ي) وروستاړي راوړو په جمعو کلمو باندې بدليږي.

لکه:

مفرد	جمع
مېز	مېزونه
مېرۍ	مېږي
دوبي	دوبيان
هلک	هلکان
بزګر	بزګران
کارګر	کارګران
بيزو	بيزوګان
خور	خوينډې
سړی	سړي

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د جمع نوم پـه اړه دې زده کوونکو تـه د بېلګـو پـه وړانـدې کولـو سـره معلومـات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. لـه هر ګـروپ څخـه دې يـو يـو تـن دټولګي مخې تـه راشـي او دا کلمـې (ګېلاسـونه، ونـې، هلکان، ورونه،) پرتخته باندې ولیکي نور ټولګیوال دې همدغـه دجمـع کلمـې پـه جملـو کې وکاروي.
۳. دجمع د نوم تعريف په لاندې جملو کې په نښه کړئ!
الف: جمع هغه کلمه ده چې پر یوه شي باندې دلالت کوي.
ب: جمع هغه کلمه ده چې له یوه شي څخه پر زیاتو شیانو دلالت کوي.
۴. دلاندې مفردو کلمو څخه د جمع نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
ونه، پېغله، نجلۍ، هلک، غر، سیند، باغ، پسه مېږه،
آس، بوټ، مرغه، مور، پلار، اکا، نیکه

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د جمع په معنا او مفهوم پوه شوي دي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې د مفردو نومونو څخه د جمع نومونه جوړ کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې جملې ولولئ! جمع نومونه يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
افغانستان ډېر غرونه لري.
زموږ په هېواد کې د مېو باغونه ډېر دي.
ټول افغانان سره ورونه دي.
کوچیان په اوړي کې سړو سیمو ته کډې کوي.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

څلور څلويښتم لوست

شېدې پلورونکی

موخه: د متن لوستل، ليکل، اوزده کوونکي په دې پوه شي چې په شېدوکې اوبه ګډول لويه ګناه ده او بايد ترې ډډه وشي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اوبو ګډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د دې کيسې پايله به څه وي؟

وايي چې يوه سړي څومېږې او وزې درلودې چې ډېره ښه ساتنه به يې کوله. سهار او ماښام به يې له دې څارويو څخه ډېرې شېدې اخيستلې. چې کله به يې شېدې بازار ته د خرڅولو له پاره يوړې نو يوه اندازه اوبه به يې په کې ورګډې کړې چې شېدې زياتې شي او ډېرې پيسې پرې لاس ته راوړي. وزواو مېږو به بچې زېږول او هرکال به يې شمېر زياتېده.

څه موده وروسته د وزو او مېږو يوه لويه رمه جوړه شوه. څومره چې شېدې زياتيدې هومره به يې پکې زياتې اوبه اچولې او ډېرې پيسې به يې لاس ته راوړې. کليوال چې دده په چل پوه شول نو ښېراوې به يې ورته کولې.

يوه ورځ د منې په موسم کې ډېر سخت باران واوريده او لوی سېلاب روان شو، څو تندرونه هم ولوېدل سېلاب نور هم زور واخيست. د دغه سړي مېږې او وزې چې په نږدې خوړکې په څر بوختې وې، نيمايي يې سېلاب په يوه شېبه کې

واخیستې او ویورې، خلکو به ویل: دغه سړي چې په شېدو کې ځومره اوبه اچولې وې هغه ورته سېلاب شو او د ده نیمه رمه یې یووړه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې نوی لوست په لوړ آواز ولولي او بیا دې په مطلب خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له ځو زده کوونکو څخه وغواړي چې په وار سره د کیسې په موخه خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په مناسب آواز ولولئ!

۲. زده کوونکي دې له متن څخه یو بل ته د ځو جملو املا ووايي او خپلې تېروتنې دې اصلاح کړي.

۳. پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

سړي ولې په شیدو کې اوبه اچولې؟

د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟

موږ باید په پلورلو کې څه شی په پام کې ونیسو؟

۴. له لاندې مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې دجمع کلمې جوړې کړئ.

وزه ، موسم، تندر، مېږه، باران، خوږ، کلی ، سېلاب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دکیسې په موخه پوه شول؟
- زده کوونکي په شفاهي توګه پوښتنو ته ځوابونه ویلی شي؟
- آیا زده کوونکي پوه شول چې په هر کار کې ټګي ښه کار نه دی او باید ترې ډډه وکړو؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې موخه په ځو کرښو کې ولیکي.

(د دغه سړي نیمايي مېږې او وزې ولې سېلاب یوړې؟)

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست
صفت

موخه: دمتن لوستل، ليکل د صفت په معنا پوهېدل او په جملوکې د صفت کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسې په فکر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟
- کولی شئ چې داسې جملې ووايئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم څرنګوالی څرګندوي.

لکه: ښه، ښکلی، ډېر، هوښيار، سپين، تور، او داسې نور.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده.

۱. تکړه زده کوونکي تل سبق وايي.

۲. هوښيار زده کوونکي د مفاهمې په وخت کې د يو بل خبروته غوږ نيسي.

۳. زموږ ښوونکي له موږ سره په درسونو کې ډېره مرسته کوي.

۴. د پاکو اوبو څښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنيو جملو کې (تکړه، هوښيار، ډېره، پاکو) د صفت کلمې دي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د صفت د کلمې په هکله دې معلومات ورکړي او څو صفتونه دې پرتخته ولیکي.
- ښوونکی دې صفت لرونکې جملې پر زده کوونکو باندې د املا په ډول کار کړي او بیا دې د صفت کلمې په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!
۲. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
   - د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه لري.
   - زیار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زیات حاصل اخلي.
   - سپینه کوتره د سولې نښه ده.
   - د کندز ختېکي ډېر خواږه دي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د صفت کلمې په نښه اوویې لیکئ.

ښکلی باغ تازه چمن ود ګلانو
شین سحر او شورو شرو دمرغانو
په سل قسمه آوازونه ښې نغمې وي
هر طرف ته دبلبلو ترانې وي

(رښتیا ۳۴ مخ)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د صفت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- صفتونه له یاده ویلی او په جملو کې یې کارولی شي؟
- زده کوونکو په شعرکې د صفتونو کلمې پیدا کړی شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې د صفت کلمې په جملو کې وکاروي.

(سپین، هوښیار، پوه، ښه، بد، شین، لوی، رڼا، تیاره)

ketabton.com - The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

مزار (شریف) او بلخ

موخه: د متن لوستل، لیکل د مزار شریف او بلخ په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو مزار شریف لیدلی دی؟ که مو لیدلی وي خبرې پرې وکړئ؟
- ویلی شئ چې بلخ زموږ د هېواد په کوم ولایت کې دی؟

مزار شریف زموږ دګران هېواد افغانستان په شمال کې پروت دی په دې ښار کې د آبې جومات په نامه یو ښکلی جومات شته چې زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکی دی.

مزار شریف ته نژدې د بلخ د لرغوني ښار نښانې ښکاري. د دې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو کالو مخکې زمانې ته رسیږي.

بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې د پوهې او فرهنګ یو داسې ستر مرکز وچې د ښارونو د مور (اُم البلاد) په نامه یادېده.

دا ښار د چنګیز په تاړاکونو کې وران شو خو بیا په (۱۵) میلادي پېړۍ کې له سره ودان شوی. په دې ښار کې ستر دېوالونه موجود وو چې اوږدوالی یې یوولس زرو متروته رسېده. دا هم په همدې وخت کې له سره جوړ شو. په مزار شریف کې خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي. ځینې خلک یې په لاسي صنایعو لکه دغالۍ اوبدلو، د ټغرونو او بدل او داسې نور وباندې لګیا دي. دقره قل د پسونو پالنه هم د دې سیمې ځانګړتیا ته شهرت ورکړی.

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د متن د موخې په هکله معلومات وړاندې کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. لاندې جملې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ او بیا د صفت ترکلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- په دې ښار کې د ابی جومات په نامه ښکلی جومات شته.
- زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکي دی.
- دا جومات د خپلو سپینو کوترو د سیلونو لـه امله چې پـه شاوخوا کې يې الوځي يـوه ځانګړې منظره جوړوي.

۳. لغتونه او معناګاني

مقبره	زیارت
ځانګړي	خاصه
پېړۍ	قرن

۴. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په کتابچو کې ډک کړئ.

الف: مزارشریف یو _______________ ښار دی.

ب: په دې ښار کې د آبی جومات په نامه یو _______________ جومات شته.

ج: ددې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو _____________.

۵. پوښتنې:

- دمزار شریف د ښار جومات څه نومیږي؟
- په دې زیارت کې د چا مبارکه مقبره هم شته؟
- بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې په کوم نامه یادېده؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د مزارشریف او بلخ په هکله پوهه حاصله کړه؟
- زده کوونکو په جملو کې د صفت کلمې پیدا کړی شوې؟
- آیا پوښتنو ته يې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مزار شریف او بلخ په اړه شپږ کرښې ولیکئ.

اووه څلویښتم لوست

د نوم او صفت ترمنځ اړیکې

موخه: د متن لوستل ،لیکل د نوم او صفت ترمنځ د اړیکو په هکله پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د تاسو په فکر د نوم او صفت ترمنځ اړیکې شته؟
- آیا کولی شئ داسې یوه جمله ووایئ چې هم نوم او هم دصفت کلمه ولري؟

لاندې جملې ولولئ او هغو عبارتونو ته ښه ځیر شئ چې کرښه ترې لاندې اېستل شوې ده.

١. هوښیار هلک هېڅکله په ناوړه عمل لاس نه پورې کوي.
٢. مهربانه مور تل خپلو ماشومانو ته پاملرنه کوي.
٣. روڼ لمر تیاره نړۍ روښانه کوي.
۴. په لوړې ونې کې ډېرې مرغۍ ناستې دي.

په پورتنیو جملو کې (هوښیار، ناوړه، مهربانه، روڼ، تیاره، او لوړې،) صفتونه دي چې د (هلک، عمل، مور، لمر، نړۍ، ونې) تر نومونو دمخه راوړل شوي دي.

په پښتو ژبه کې صفت ترنوم (موصوف) څخه دمخه او کله کله وروسته راځي لکه،احمد شاه بابا، نازو انا، او صفتونه د مذکر او مونث مفرد او جمع په لحاظ د نوم تابع دي.

لکه:	خوږناک،	خوږه منه،	یوه زده کوونکې
	خواږه ناکونه،	خوږې منې،	یوهه زده کوونکې

ketabton.com - The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب آواز ولوله!
- د نوم او صفت ترمنځ د اړیکو په هکله معلومات ورکړه او په جملو کې يې د نوم او صفت ښېلګې د تختې پرمخ ولیکه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې په چوپتيا سره ولولي.

۲. لاندې صفتونه دې لومړى د موصوف يعنې د نوم سره يو ځاى وليکي او بيا دې په جملوکې وکاروي.

(تکړه، ښه ، قلم، تېره، زده کوونکی، چاړه، وېښتان، کتاب، لاسونه، کالي، تود ، سوړ)

دلاندې تشو جملو ځايونه د چوکاټ په مناسبو صفتونو او نومونو سره په خپلوکتابچو بشپړې کړئ.

دا انار_______________ دی.

دا _________________ خوږه ده.

دا کیله __________ خوږه ده.

د _________________ انګور خواږه دي.

د _________________ پوستکی __________ وي.

خوږ، منه، خوږه، کندهار، چارمغز، کلک

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا زده کوونکي په دې پوه شول چې په پښتو ژبه کې صفت د نوم څخه مخکې راځي؟
- زده کوونکي کولی شي چې له ياده داسې جملې ووايي چې د نوم او صفت ترمنځ اړيکې پکې وښيي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې په خپلوکتابچو کې وليکي چې دنوم اوصفت ترمنځ اړيکې په کې وښيي.

ketabton.com - The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا   وطن ته موښکلا
کتاب او قلم   زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان   له تانه شم قربان
ته وينه دافغان   ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد   وطنه ته شې ښاد
موږه سربښندوپه تا   اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور   ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسيا   او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا   او تاج يې ديما
ځارېږمه له تا   افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

ketabton.com - The Digital Library

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English